

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta umění a architektury

Sídliště Broumovská - konverze

Diplomová práce

Studijní program: N8208 – Design
Studijní obor: 8206T123 – Design prostředí
Autor práce: **BcA. Jana Šmejkalová**
Vedoucí práce: doc. MgA. Jan Stolín

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Arts and Architecture

Housing estate Broumovská - conversion

Master thesis

Study programme: N8208 – Design
Study branch: 8206T123 – Environmental Design
Author: **BcA. Jana Šmejkalová**
Supervisor: doc. MgA. Jan Stolín

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Jana Šmejkalová**
Osobní číslo: **A15000041**
Studijní program: **N8208 Design**
Studijní obor: **Design prostředí**
Název tématu: **Sídliště Broumovská - konverze**
Zadávací katedra: **Katedra Environmental Designu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Tato diplomová práce se zabývá sídlištěm Broumovská v Liberci, jeho zanedbanými místy a infrastrukturou, obzvláště pěšího propojení s centrem města. Cílem této práce je pokusit se najít řešení funkčního využití stávajících budov veřejného vybavení, revitalizovat veřejná prostranství a významná místa setkávání a vytvořit síť pěší a cyklistické infrastruktury, která umožní pohodlné spojení s centrem města bez nutnosti využití osobní nebo hromadné dopravy, dále zamyslet se nad možným využitím brownfieldu po bývalé továrně Textilana, který mezi sídlištěm Broumovská a centrem města vytváří rozsáhlou bariéru.

1. Experiment
2. Vizualizace, fotodokumentace, videodokumentace
3. Průvodní teoretická zpráva ve formátu A3 nebo A4 (minimum 30 normostran A4) v pevné vazbě, včetně originálu zadání práce a prohlášení o autorském právu. Zpráva obsahuje mezi jinými úvod, přehled literatury a zdrojů, výsledky a diskuzi a řídí se specifikacemi v dokumentu "Požadavky na vypracování diplomové práce KED". Zdroje musí být citované dle Harvard systému.
4. Elektronická podoba všech částí diplomové práce na CD-ROM (akceptovatelné formáty jpg, pdf, mp3, mp4).
5. V systému STAG (Moje studium-Kvalifikační práce-Doplnit údaje o práci) vložit veškerá data o práci a soubor obsahující kompletní výkresovou i textovou dokumentaci, průvodní zprávu, technickou zprávu a doplnit související textová pole.

Rozsah grafických prací: viz výše
Rozsah pracovní zprávy: viz výše
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

TECHNIK, Svatopluk a Vladimír RUDA. Liberec minulosti a současnosti: (historie a perspektivy výstavby města). 2., přeprac. vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1980.

KRATOCHVÍL, Petr. Architektura a veřejný prostor: Architecture and public space. V Praze: České vysoké učení technické, 2013. ISBN 978-80-01-05401-7.

JEHLÍK, Jan. Obec a sídlo: o krajině, urbanismu a architektuře. Praha: Ausdruck Books, 2013. Edice architektury, 1. ISBN 978-80-260-5399-6.

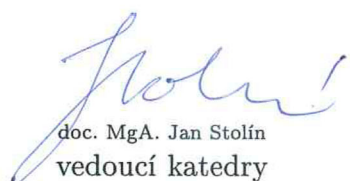
SCHMEIDLER, Karel a Rudolf KOHOUTEK. Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě. Brno: PC-DIR, 1997. ISBN 80-85895-11-0.

Vedoucí diplomové práce: **doc. MgA. Jan Stolín**
Katedra Environmental Designu

Datum zadání diplomové práce: **20. února 2017**
Termín odevzdání diplomové práce: **26. května 2017**

prof. Ing. arch. Zdeněk Fránek
děkan

doc. MgA. Jan Stolín
vedoucí katedry

V Liberci dne 26. září 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu doc. MgA. Janu Stolínovi, za rady, připomínky, ochotu, trpělivost a čas, který mi věnoval při psaní mé diplomové práce.

Dále děkuji panu Ing. arch. akad. arch. Jiřímu Klokočkovi, který se mnou trpělivě konzultoval všechny řešené problémy a vedl mě zejména urbanistickou částí mé práce, což mi přineslo spoustu nových poznatků a zkušeností.

Děkuji také všem vedoucím ateliérů a jejich asistentům, kteří mě studiem provázeli.

Anotace

Práce se zabývá sídlištěm Broumovská v Liberci, jeho problémy a revitalizací veřejného prostoru. Cílem této práce je zamyslet se nad problémy sídlišť, se kterými se potýkají, na základě jejich analýzy navrhnout současná možná řešení a v praktické části práce je společně s analýzou místa aplikovat na návrh revitalizace sídliště Broumovská. Práce se především zaměřuje na vliv prostředí sídliště na člověka, na jeho důvody způsobu chování v tomto prostoru a snaží se vytvořit takový prostor sídliště, který má na své obyvatele pozitivní dopad. Práce se také snaží vytvořit prostředí pro bydlení, ve kterém je primární symbióza městské a přírodní krajiny a snaží se najít způsob jak spolu mohou komunikovat bez vzájemného negativního ovlivňování.

Součástí práce je ideový návrh možností rozvoje brownfieldu po bývalé továrně Textilana, který mezi sídlištěm Broumovská a centrem města vytváří rozsáhlou bariéru.

Klíčová slova: sídliště, panelová výstavba, vliv prostředí na člověka, brownfield

Abstract

The thesis deals with housing estate Broumovská in Liberec, it's problems and revitalization of the public space. The aim of this thesis is to contemplate the problems of housing estates and based on the analysis, design possible contemporary solutions. The experimental part of the thesis deals with application of these principles to the housing estate Broumovska. The main areas of concern of this work are the effect of the environment on humans and their behavior in housing estate environment and creation of such space, that reflects positively on it's inhabitants. The thesis also deals with designing a living area, where a symbiosis of urban and natural area is of primary concern and tries to develop a way for these two types to coexist and communicate without negatively impacting one another.

An idea of reconstruction of former Textilana factory brownfield, that creates a barrier between city centre and the housing estate, is also a part of this work.

Keywords: housing estate, panel buildings, environment, psychology, brownfield

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Teoretická část.....	10
2.1 Panelová sídliště.....	10
2.1.1 Historie a vývoj panelových sídlišť.....	10
2.1.2 Problémy panelových sídlišť.....	12
2.1.3 Reference.....	15
3 Praktická část.....	26
3.1 Analýza místa.....	26
3.1.1 Obecná charakteristika města Liberec.....	26
3.1.2 Počátky a urbanistický vývoj Liberce.....	26
3.1.3 Sídlíště Broumovská.....	28
3.1.4 Areál bývalé Textilany.....	46
3.1.5 Dotazník pro obyvatele sídliště Broumovská.....	52
3.2 Koncept.....	58
3.2.1 Sídlíště Broumovská.....	58
3.2.2 Textilana.....	59
3.3 Výsledek práce.....	61
3.3.1 Sídlíště Broumovská.....	61
3.3.2 Textilana.....	75
4 Závěr.....	79
5 Seznam literatury.....	80
6 Přílohy.....	86

1 Úvod

Sídliště a otázky ohledně jejich problémů a jejich dalšího využití do budoucnosti jsou v České Republice zdrojem debat už od 90. let, kdy po pádu železné opony ve společnosti převládala nechuť k socialistickému režimu a všemu, co si lidé v souvislosti s ním spojovali. Díky rozmanité sociální struktuře obyvatel sídlišť v České Republice nemuselo být přistoupeno k jejich hromadné demolici, jako tomu bylo například ve východním Německu, kdy se vlivem odstěhování obyvatel do západního Německa stala ze sídlišť ghetta.

V České Republice žijí v dnešní době přibližně 3 miliony obyvatel v panelových domech a to i přesto, že jsou sídliště neustálým terčem kritiky jak odborné, tak laické veřejnosti. Hodně lidí se také rozhodlo panelové domy vyměnit za typizované domy v satelitních městech na předměstích, aniž by ze začátku tušili, že úroveň kvality bydlení v nich je v konečném důsledku ještě nižší, neboť kromě společných problémů jako je ztráta identity a anonymita se potýkají také se ztíženou osobní dopravou do města a na rozdíl od většiny sídlišť nejsou obsloužena městskou hromadnou dopravou.

Problémy, kterými se tato práce zabývá, se ve skutečnosti netýkají pouze sídlišť, ale v menší či větší míře je jimi zasazen veřejný prostor obecně. Začal postrádat aspekty, které ho spoluutvářejí. Již neplní svou funkci vytváření sociální interakce mezi lidmi, ale je spíše vnímán jako neosobní prostor, který vyplňuje mezery mezi prostory soukromé sféry. Novodobý vývoj civilizace zapříčinil selhání jeho funkce a vyvolal pochybnosti o jeho potřebě, v důsledku čehož selhává i jeho vnější forma. Ulice, náměstí či parky stále zůstávají městotvornými prvky, ale staly se z nich pouze malé oázy uprostřed betonové pouště, chaotického světa. Dochází ke ztrátě propojení mezi člověkem a prostředím, které ho obklopuje, veřejný prostor bereme jen jako spojovací prvek, který se našich životů nijak nedotýká. Lze ale veřejný prostor, na kterém se téměř neodehrávají žádné mezilidské kontakty, za veřejný prostor stále považovat? Je v dnešní konzumní společnosti vůbec zapotřebí? A jestliže symbolem dnešní doby jsou převážně budovy oslavující konzumní způsob života, které veřejný prostor nahrazují, je tedy naše okolí pouhým odrazem selhání dnešního světa?

„Podle Geralda Manley Hopkinse se podoba krajiny vtiskává do podoby duše. Rozhlédněme se a uvažme, jaká krajina nás vytváří? Abychom poznali kdo jsme, nemusíme chodit k psychoanalytikovi – stačí se podívat z okna.“ -Václav Cílek

2 Teoretická část

2.1 Panelová sídliště

Panelová sídliště jsou velké obytné celky, vznikající většinou na zelených plochách periferií měst, nebo po asanaci městských čtvrtí. Jsou tvořeny vícepatrovými bytovými domy postavenými z prefabrikovaných panelových dílů. Panelová výstavba byla nejpoužívanější stavební technologií především ve druhé polovině 20. století. Na panelová sídliště společnost nahlíží s velmi rozporuplnými názory. Sídliště jsou často lidmi chápána jako nefunkční periferie města, místa určená k přespaní a přechodné bydlení, jsou spojena s ulicemi plnými aut a nefunkčními veřejnými službami. Mají spoustu nelichotivých přezdívek a vyvolávají v lidech emoce spojené s minulým politickým režimem. Panelové domy jsou podle těchto názorů šedé, neosobní, monotónní a moc betonové, také jsou ale moc barevné, lidé v nich nemají soukromí a všude okolo domů je spousta nevyužívané zeleně. Většina českých sídlišť již prošla kompletní rekonstrukcí panelových domů, ve velmi málo případech však došlo také k obnově a modernizaci sídlištních veřejných prostorů, jejichž původní a v mnoha případech také zanedbaný stav již nevyhovuje současným požadavkům jejich obyvatel. K problematice sídlišť vzniklo mnoho publikací, které se zabývají nejen jejich regenerací, ale také možnými řešeními jejich urbanismu a architektury, nebo si pokládají otázku týkající se jejich životnosti a budoucího využití.

2.1.1 Historie a vývoj panelových sídlišť

První sídliště se začala plošněji stavět už ve 20. letech 20. století po vzoru zahradních měst. Domy si zachovávaly lidské měřítko, byly povětšinou cihlové, ale už v těchto letech se začaly objevovat první domy postavené panelovou technologií. V meziválečné době začalo být k městu a jeho navrhování přistupováno odlišným způsobem a urbanistická a architektonická řešení používaná v předchozích stoletích byla nahrazena teoriemi funkcionalismu. Na rozdíl od tradičního plánování města, které se vyvíjelo přibližně od dob renesance a jež bylo založeno na ústředním prostoru v centru města a uliční síti, funkcionalismus byl založen na upřednostnění funkčních aspektů měst a budov a oproštění se od estetických požadavků tradiční architektury. Domy začaly být koncipovány s ohledem na hygienické požadavky a lékařské poznatky, které tvořily základ pro zdravou a fyziologicky odpovídající architekturu 30. let. "V tomto období byly formulovány požadavky na izolované budovy orientované ke slunci a ne, jak bylo zvykem předtím, do ulice,

a požadavek na oddělení obytných a pracovních čtvrtí, proto aby byly zajištěny podmínky pro zdravé bydlení".¹ Začala vznikat "nová města", která se urbanismem nepodobala městskému, ani venkovskému prostředí. Mnohaposchod'ové budovy byly stavěny v rozvolněné zástavbě, obklopeny zelenými plochami a představovaly protipól tmavých a miniaturních dělnických bytů, ve kterých byli lidé z nižších vrstev do té doby nuceni ve městech žít.

„Funkcionalisté nebrali ohled na psychologické a sociální aspekty konstrukce budov a veřejných prostor. Tento nedostatek zájmu je zřejmý, i pokud jde o veřejné prostory. Fakt, že návrh budovy může ovlivnit např. herní aktivity, kontaktní modely i možnosti setkávání, nebyl vzat do úvahy. Funkcionalismus byl jasně fyzikálně a materiálně orientovanou ideologií plánování. Jedním z nejmarkantnějších efektů této ideologie bylo to, že z nových stavebních projektů a nových měst zmizely ulice a náměstí. Po celou historii lidského bydlení ulice a náměstí tvořily ohniska a místa, kde se shromažďovali lidé, ale s příchodem funkcionalismu byly ulice a náměstí prohlášeny doslova za nežádoucí. Nahradily je silnice, pěšiny a nekonečné trávníky.“²

Masivní výstavba panelových sídlišť začala probíhat až v poválečném období jako reakce na bytovou krizi, kdy bylo potřeba nalézt cenově příznivé řešení tohoto problému. Sídliště nahrazovala zničené vnitřní městské celky, ale většina nové výstavby se odehrávala na periferiích měst, kde rozšiřovala město o nové plochy k bydlení. Zatímco v západních zemích byla sídliště vnímána jako sociální bydlení, ve východních zemích se na ně nahlíželo jako na plošné řešení pro všechny sociální vrstvy. Bylo to způsobeno především snahou socialistického státu o stejně kvalitní bydlení pro všechny bez rozdílu. "V Československu se sídliště ve velké míře začala rozrůstat až začátkem 60. let, tedy v době, kdy se od nich v západních zemích začalo ustupovat a vracet se k tradičnímu urbanismu města."³

Nové obytné celky vyrůstající v tehdejší Československu, které byly také nazývány "novými socialistickými městy", byly hlavní prioritou ve výstavbě, protože byly levné a rychlé. "O čem se ale debaty nevedly, byl fakt, že v Čechách docházelo k úpadku stavebních technologií jako důsledku zprůměrnění architektury. Jednalo se totiž o několik málo prefabrikovaných, stále se opakujících prvků. Panelové sady se vyráběly ve velkém a vznikaly tak univerzálně vypadající

1 GEHL, Jan. Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str. 45

2 GEHL, Jan. Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str. 47

3 ZADRAŽILOVÁ, Lucie. Když se utopie stane skutečností. V Praze: Uměleckoprůmyslové museum v Praze ve spolupráci s Arbor vitae, 2013. Kontexty (Uměleckoprůmyslové museum). ISBN 978-80-7101-133-0.

celky."⁴ Masová produkce betonových panelů téměř neumožňovala jakékoli architektonické zásahy, výstavba nových obytných celků tak na mnoha místech vznikala bez zásahu architekta. Sídliště se většinou stavěla podle předem daných norem a plánů a často dostávala jednotný vzhled na mnoha místech zároveň. "Vzhledem k uzavřenosti československé architektury a neschopnosti navázat kontakty s architekturou ve světě úroveň stavebních řemesel upadala. V procesu výstavby se bral zřetel pouze na ekonomické ukazatele, architektura byla trpěna jen jako součást procesu. Ideologicky řízené projektové ústavy omezovaly architekty, zmizela odborná diskuse a architektonická kritika."⁵

Kromě okrajových částí měst sídliště poznamenala také jejich centra, kde panelové domy navazovaly na historickou zástavbu, nebo ji rovnou nahrazovaly. Poslední socialistická sídliště byla dostavována ještě začátkem 90. let. "Sídliště jsou tak nejviditelnějším hmotným dědictvím po této době a nejen to, budou vyžadovat i v budoucnosti četné opravy a úpravy. O jejich hromadném odstraňování, jak se dělo a děje v řadě západoevropských zemí, nelze - vzhledem k současnému nedostatku zdrojů v České republice a k naší bytové nouzi - v nejbližší době uvažovat. Realistickou cestou je jejich úprava a humanizace."⁶

2.1.2 Problémy panelových sídlišť

Socialistická sídliště většinou sestávají z panelových domů mezi zelenými plochami a příjezdovými komunikacemi proplétajícími se mezi jednotlivými domy. Většina sídlišť je řešena bez procházející centrální ulice, která navazuje na město, ale jsou od města izolována a mají svou vnitřní dopravní strukturu, která nemá definovanou hlavní třídu. Všechny ulice jsou stejně široké a neumožňují tak vytvoření jejich hierarchie. Kvůli funkčnímu dělení městských ploch, které funkcionalisté používali, sídliště ztratila rozmanitost a staly se z nich pouze prostory k přespávání. Tomu dopomohl též rozmach automobilové dopravy, která redukuje možnost setkání v prostoru sídliště s jiným člověkem na minimum. Ač na mnoha sídlištích vyrostly také obchodní domy, které kromě obchodů nabízely i základní služby jako je pošta a lékaři, v dnešní době velkých nákupních center a supermarketů jsou prázdná a chátrají.

4 BAŠE M. Česká architektura 1945 - 1995. Praha : Obec architektů, 1995. str. 36

5 BAŠE M. Česká architektura 1945 - 1995. Praha : Obec architektů, 1995. str. 39

6 HORSKÁ, Pavla, Eduard MAUR a Jiří MUSIL. Zrod velkoměsta: urbanizace českých zemí a Evropa. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-409-3.

Rozvolněná zástavba panelových domů sebou přinesla kromě bydlení v parku také spoustu nevýhod. Kvůli své roztroušenosti v krajině došlo k přílišnému rozředění lidí a událostí. V prostorách sídliště se hůře navazují vztahy a tím dochází k odcizení a anonymitě lidí. V souvislosti se sídlišti se už v 70. letech politická opozice snažila na problémy sídliště upozornit a využívala je pro boj s mocí: "Kritizovala masovost, anonymitu, lidskou degradaci a paradoxně také osamocení jedinců a obyvatele sídlišť sociálně stigmatizovala"⁷ Díky velkým travnatým plochám, které nemají žádné využití, se lidé ve veřejném prostoru sídliště nezdržují, protože nevytváří vhodný prostor pro delší pobyt. Chybí zajímavá místa, občas dokonce i možnost posezení. V důsledku zde nejsou ani lidé a tím ani žádné aktivity, které bychom mohli pozorovat.

Jedním z dalších důvodů, proč sídliště ztěžuje navazování bližších sousedských vztahů a vytváří pocit anonymity, jsou nedostatečně definované stupně soukromí v jeho prostoru. Zatímco v klasické zástavbě procházíme postupně ze soukromého přes polosoukromý, poloveřejný až do veřejného prostoru, případně si projdeme alespoň jedním mezistupněm, na sídlištích přecházíme ze soukromého prostoru rovnou do veřejného. Absence mezistupňů soukromí, kdy chybí možnost náhodného i cíleného setkání s obyvatelem stejného domu snižuje pocit bezpečí v daném místě a ztěžuje identifikaci sousedních obyvatel, které bychom si jinak z poloveřejného prostoru zapamatovali lépe. Tento pocit se zhoršuje, pokud je bytový dům věžový a obyvatelé se v něm přepravují výhradně pomocí výtahů. Vztahy v takovém domě se pak omezí na pouhé patro, kde snáze identifikujeme jednotlivé sousedy. "Oblast, kterou jednotlivec chápe jako příslušející k obydlí, rezidenční prostředí, může sahát dosti daleko za skutečný byt. To samo o sobě může vyústit do většího využívání veřejných prostor - například když rodiče dovolí hrát si venku i tak malým dětem, jimž by to jinak nedovolili."⁸

V této souvislosti můžeme hovořit také o ztrátě identity místa. „Při volném způsobu zastavění vzniká jediný, funkčně i výtvarně neurčitý prostor. Jednotlivé prostory jsou si svou nevyhraněností a neurčitostí navzájem podobné a málo zapamatovatelné, což stěžuje orientaci. Tato skutečnost velmi přispívá k celkové monotónnosti a neosobnosti. Je to dále zvyšováno chudobou forem a významovou chudobou panelové architektury.“⁹ Anonymní neosobní prostředí sídliště

7 ČEJKA, Jaromír. Jižní Město: fotografický projekt z pražského sídliště z počátku osmdesátých let 20. století. Praha: Positif, 2014. ISBN 978-80-87407-11-0.

8 GEHL, Jan. Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str. 61

9 SCHMEIDLER, Karel a Rudolf KOHOUTEK. Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě. Brno: PC-DIR, 1997. ISBN 80-85895-11-0. str. 164

negativně působí na psychiku lidí a tím i nepřímo ovlivňuje jejich chování. Lidé si velmi špatně vytváří vztah k místu, které nenese žádné znaky rozmanitosti a odlišnosti od okolního prostředí. Z tohoto důvodu se také začaly fasády panelových domů po jejich zateplení natírat výraznými pastelovými barvami, které měly za cíl usnadnit orientaci v jednotvárném prostoru. Úspěšnost tohoto počínání, které bylo nazýváno humanizací a za kterým stáli majitelé bytů, je ovšem diskutabilní. Z šedivých panelových bloků se postupně staly barevné zářící kostky.

I přes dnešní barevné fasády jsou sídliště vnímána, zvláště ta monumentální a rozlehlá, jako šedý betonový odosobněný prostor. Travnaté plochy, které sídliště obklopují vynikají na půdorysném plánu, ale člověk pohybující se prostorem sídliště více vnímá vertikální prvky a jeho nejbližší okolí. Více si všímá detailů okolo něj, jako je rozbitý chodník nebo silnice, přeplněné kontejnery nebo neudržovaná zeleň. Tyto vjemy na člověka působí a člověk je zpětně podvědomě vyhodnocuje a vytváří si vlastní obraz o okolí ve kterém se pohybuje. "Vztah člověka a životního prostředí lze studovat jako část situace, v níž k vnímání dochází, a jednotlivé komponenty, do nichž můžeme celou situaci rozložit, jsou determinovány celou situací, v níž se nacházíme. Téměř doslovně to znamená, že i pouhým vnímáním, tedy procesem, kdy zdánlivě do prostředí nezasahujeme, přesto životní prostředí měníme, byť jen tím, že připisujeme určité aspekty své zkušenosti do světa kolem sebe. Jen málokdy pouze vnímáme. Častěji s vnímáním přímo souvisí jednání, na jednoduchých i komplexních úrovních."¹⁰ Tento náš vztah k okolnímu prostředí souvisí s naším dalším jednáním, ovlivňuje, jestli se v daném prostředí chceme nebo nechceme zdržovat a určuje náš vztah k místu.

Venkovní prostor sídliště, především nevhodným urbanistickým řešením, ale také architektonickým pojetím a nízkou kvalitou veřejných prostranství, předurčuje lidi k jeho nevyužívání. "Právě tak, jak je možné volbou materiálů a barev vytvářet určitou paletu města, je stejně možné projektovým rozhodnutím ovlivnit modely aktivit, vytvořit lepší nebo horší podmínky pro venkovní události a vytvářet živá nebo neživá města."¹¹ S tím souvisí i dnešní velký problém parkování na sídlištích, která původně nebyla koncipována na takové množství aut. Nedostatek parkovacích míst způsobuje parkování na všech možných místech po celém sídlišti. To se pak tváří jako jedno velké parkoviště. Lidé velmi rádi parkují přímo před svým domem, protože mají na svůj automobil výhled a nemusí procházet sídlištěm, které je nijak vizuálně

10 ČERNOUŠEK, Michal. *Psychologie životního prostředí*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-550-5. str. 29

11 GEHL, Jan. *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství*. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str. 45

neoslovuje a jehož cesta jim připadá nudná a téměř obtěžující. Tím ale dále přispívají k vylištění jeho venkovního prostoru a znemožňují tím možnost setkání. Z automobilu okolní lidi v prostoru téměř nevnímáme. "Člověk sice může zachytit jiného člověka z automobilu nebo vlaku, ale život probíhá pěšky."¹² "Rozhodujícími faktory pro aktivity a příležitosti sousedů vzájemně se setkávat je to, zda se lidé pohybují pěšky nebo v autech a to, zda auta, která používají, parkují 5, 100 nebo 200 metrů od domovních dveří."¹³ Částečným řešením je výstavba parkovacích domů, které sice umožní setkání lidí cestou od domova, ale vytvoří další monofunkční prostor už v tak anonymním prostoru sídliště.

To jak nás prostor sídliště bude ovlivňovat závisí na mnoha faktorech. Nelze říci, že problémy způsobuje převážně způsob, jakým byla sídliště urbanisticky plánována. Rozvolněná zástavba může vytvářet též příznivé prostředí, viz. oblíbená zahradní města. Problematické jsou především monumentální a plošně velké obytné celky, jako je například Jižní město v Praze nebo v libereckém měřítku sídliště Dobiášova. Menší sídliště, která využívají původních hodnot místa jako je zeleň, mohou působit příjemným dojmem, pokud jsou udržovaná. Závisí také na umístění sídliště a jeho vzdálenosti od centra města, případně jeho napojení na městskou hromadnou dopravu. Nejtíživějším obecným problémem tak zůstává především nedostatečná interakce lidí v prostoru a tím způsobená anonymita. Tento problém ale můžeme vztáhnout na veřejný prostor obecně, neboť velmi často nastává i v centrech měst.

2.1.3 Reference

Mezi spoustou nepovedených sídlišť, která byla od minulého století postavena, najdeme i taková, která, ať už navzdory své době nebo předsudkům spojených s bydlením v panelových domech, dokazují, že i bydlení na sídlišti může být kvalitní. V západních zemích najdeme více kvalitních původních i nových obytných celků než v České Republice, nemůžeme ale tvrdit, že u nás žádné takové nevznikly. V následujícím výčtu najdeme povedené obytné celky z České Republiky i zahraničí. Byly zde zahrnuty i obytné celky novější. Dále jsou zde uvedeny povedené rekonstrukce sídlišť a drobné zásahy do jejich veřejného prostoru, které jejich vzhled a funkčnost vylepšují.

12 GEHL, Jan. Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str. 74

13 GEHL, Jan. Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str. 79

Sídliště

Sídliště Lesná, Brno

Sídliště Lesná se od ostatních sídlišť odlišovalo už způsobem své výstavby. Na rozdíl od jiných sídlišť, která podle zavedeného stavebního postupu vznikala od domů a až později se budovala veřejná infrastruktura, na sídlišti Lesná to bylo naopak a noví obyvatelé panelových domů nemuseli využívat bahnité cesty skrze nedodělané sídliště, jako to bylo běžné na ostatních sídlištích v Československu.

Sídliště Lesná se však odlišuje především svým urbanistickým konceptem, který je inspirován zahradním městem Tapiola ve Finsku, kam se autoři tohoto sídliště měli na konci 60. let možnost podívat. Struktura zástavby sídliště Lesná byla navrhována s ohledem na profil terénu a zachování přírodních hodnot v této oblasti. "Díky koncentraci bytů do velkých bloků bylo možné zachovat veškeré přírodní kvality terénu, včetně zalesněného pásu Čertovy rokly. Zde se již nedalo mluvit o zeleni ve městě, to bylo v pravém slova smyslu město zasazené v zeleni."¹⁴ Ve středu sídliště se nachází výše zmíněná Čertova rokla, okolo které jsou budovy rozmístěny do čtyř celků, které tvoří své vlastní komunity. „Lesná je umístěna v rekreačních lesích, vzdálených 3 km na sever od brněnského centra. Toto území, které se svažuje k jihu, je obklopeno a brázděno zalesněnými roklemi a panoramatickými pohledy na město a jeho krásné okolí. Kompozice velkého prostoru organizuje všechny obytné okrsky kolem zeleného přírodního útvaru, vycházkového pěšího prostoru sídliště. Zvláště lze poukázat na soustředění většiny společenského vybavení poblíž zeleného pásu Čertovy rokly, které svým zeleným interiérem vytváří vhodná pěší propojení mezi vybavením jednotlivých okrsků, např. škol a obchodních center, jakož i centrální zelenou páteř pro vyšší vybavení celé obytné čtvrti, a to jak sportovního areálu, tak i obchodního centra s vybavením služeb a kultury, se zdravotnickými zařízeními apod.“¹⁴

Přestože sídliště od začátku svého vzniku patřilo k těm nejzdařilejším, po pádu železné opony prošlo rekonstrukcí, která zničila spoustu jeho hodnotných prvků, které pomáhaly dotvářet jeho jedinečný vzhled. "Z deskových domů byly odstraněny průběžné parapety, namísto ocelových zavěšených balkonů byly osazeny betonové představené lodžie, jejichž tvar navíc závisel na libovůli vlastníků jednotlivých domovních bloků. V letech 2000–2006 byly o jedno patro

14 ZOUNEK, F.: Lesná, brněnské sídliště pro dvacet tisíc obyvatel. In: Proudová výstavba Brno-Lesná: Sborník přednášek, článků a diskuzních příspěvků z aktivu o proudové výstavbě komplexního sídliště, který se konal 15.-16. června 1967. Praha, 1967, s. 6.

nadstaveny některé deskové domy. Vše proti vůli původních autorů a navzdory kritice ze strany odborné i části laické veřejnosti. Změnila se rovněž barevnost fasád."¹⁵ Od roku 2003 bylo nejdříve usilováno o prohlášení sídliště Lesná za kulturní památku, později alespoň o památkovou zónu. Do dnešní doby je tato možnost stále otevřená.

Obrázek 1: Sídliště Lesná, Brno Převzato z www.solesne.cz

Sídliště Bory, Plzeň

Sídliště Bory bylo postaveno v 60. letech, podle návrhu architekta Vladimíra Belšána a patří k nejzdařilejšímu sídlišti v Plzni. Vzhledem k jeho menší rozloze si zachovalo lidské měřítko a intimitu. Sídliště svou strukturou plynule navazuje na původní zástavbu města, bytové domy jsou uskupeny v menších celcích a kopírují původní uliční čáru. Deskové domy jsou doplněny šesti věžovými domy s nepravidelným šestiúhelníkovým půdorysem, které navrhli architekti Miloslav

¹⁵ Sídliště Brno Lesná. *Panelaci.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: panelaci.cz/sidliste/jihomoravsky-kraj/brno-lesna

Hrubec a Václav Skalník. Výhodou sídliště je blízkost lesoparku a klidové plochy mezi domy, které lze využít ke sportu a odpočinku a jeho dobrá občanská vybavenost.

"Zdařilá urbanistická koncepce sídliště Bory se dokázala vyvarovat chyb starších obytných celků, což bylo možné díky výstavbě na dosud volné ploše a uměřené velikosti plánovaného souboru. Architekt Belšán ve svém návrhu jasně vymezil veřejná prostranství a jednotlivé panelové domy rozlišil různou prostorovou skladbou." ¹⁶

Obrázek 2: Sídlíště Bory, Plzeň Převzato z g.denik.cz

16 Sídlíště Bory, Plzeň. *Panelaci.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: panelaci.cz/sidliste/plzensky-kraj/plzen-bory-jizni-predmesti

Sídliště Sever, Hradec králové

Sídliště Sever je součástí Slezského předměstí. V jeho lokalitě se nachází také zástavba rodinných domů a vil postavených převážně v první polovině 20. století. Architekt sídliště Jan Zídka navázal na původní zástavbu atraktivní čtvrti a rozšířil ji o panelové domy. Jejich citlivým zasazením do okolí dosáhl vhodného doplnění staré struktury socialistickým funkcionalismem a zachoval urbanistické kvality celé oblasti. Stejně jako jiná sídliště i toto prošlo nedávnou rekonstrukcí a zateplením domů, které částečně změnilo původní návrh jak odstraněním některých fasádních prvků, tak barevnou změnou.

Obrázek 3: Sídliště Sever, hradec Králové. převzato z www.wikipedia.org

Tapiola

Tapiola je část města Espoo ve Finsku, která byla v 60. letech minulého století postavena po vzoru zahradních měst. Jedná se o největší a nekvalitnější sídliště postavené ve Finsku po Druhé světové válce. Na vzhledu sídliště se podíleli významní finští architekti jako je například Alvar Aalto a Kaija Siren. Tapiola byla ve své době experimentem, který nabízel odlišné bydlení od tehdejšího standardu. Tapiola byla od začátku stavěna jako soběstačná komunita, která ve svých prostorech nabízela jak pracovní příležitosti, tak nákupní a kulturní centrum. Sídlíště bylo plánováno s ohledem na okolní přírodu, kterou zahrnulo do svého návrhu a která měla před architekturou přednost. V devadesátých letech bylo v Tapiole bohužel postaveno mnoho nových budov, které narušily celou vnitřní strukturu zahradního města.

Obrázek 4: Zahradní město Tapiola, Finsko. převzato z www.rky.fi

Gyldenrisparken, Copenhagen

Sídlště Gyldenrisparken bylo postaveno začátkem 60. let jako komplex čtyřpodlažních funkcionalistických budov. Po více jak čtyřiceti letech se dočkalo kompletní rekonstrukce, která respektuje jeho původní vzhled. Součástí návrhu bylo vylepšení energetické náročnosti budov a zajištění občanské vybavenosti, hlavním cílem však bylo zvýšení bezpečnosti a vytvoření míst pro setkávání jeho obyvatel. V exteriéru bylo vytvořeno centrální náměstí a několik parkových ploch, které mají za úkol zvýšit sociální interakci. Součástí revitalizace bylo zvýšení viditelnosti na sídlišti, byly proto odstraněny keře a stromy, které znesnadňovaly orientaci a přehlednost v prostoru.

Obrázek 5: Sídlště Gyldenrisparken, Dánsko. Převzato z www.archello.com

Bike-City, Car Free Housing Project, Vídeň

V roce 1992 ve Vídni vznikl projekt pojmenovaný "Bike-City", který si kladl za cíl vytvořit sídliště, jehož obyvatelé nebudou vlastnit auta, ale cyklistická kola. Poté, co byla v legislativě zrušena povinnost mít ke každému bytu v nové zástavbě parkovací místo, byl tento projekt realizován. Nejdříve bylo postaveno sídliště v městské části Vídně Florisdorf, které bylo vybaveno polovičním množstvím parkovacích míst, než je běžné. Zařízení sídliště je zaměřeno na cyklistické vybavení včetně dílny na opravu kol. Peníze, které se při stavbě sídliště nemusely vložit do vytvoření parkovacích míst, byly použity na vytvoření veřejných prostranství sídliště, včetně vybudování sauny, relaxačních a komunitních prostorů. Vzhledem k vysokému standardu bydlení, které zde díky tomuto vybavení vzniklo, byly byty velmi rychle prodány a začal být připravována stavba dalšího projektu "Sídliště bez aut", jehož obyvatelé nesmějí vlastnit automobil. V každé budově je pak umístěn jeden automobil, který obyvatelé dané budovy sdílí dohromady.

Obrázek 6: Projekt Bike-City, Vídeň. Převzato z www.dac.dk

Drobné zásahy do sídlištního prostoru

Letňanské lentilky

Tento projekt vznikl ve veřejném prostoru sídliště Letňany, ve kterém byly postupně umísťovány barevné plochy s herními prvky a prvky pro sport a relaxaci. Název lentilka je odvozen od kulatého tvaru jednotlivých ploch provedených ve výrazných barvách. Jejich cílem je zlepšit formou drobných zásahů prostor sídliště a vytvoření ploch pro trávení volného času.

Obrázek 7: Projekt Letňanské lentilky, Praha. převzato z www.letnaneskelentilky.cz

Komunitní zahrady na sídlištích

Komunitním zahradám se v České Republice i přes jejich dlouhou historii dostalo větší popularity teprve poměrně nedávno. Vznikají mezi obytnými bloky, na střechách domů nebo na neudržovaných opuštěných místech a přispívají tak k pozvednutí kvality celého okolí. Slouží nejen k volnočasové aktivitě, ale také jako prostředek lokálního zásobování. Hlavním pozitivním

faktorem, který přinášejí do svého okolí, je rozvoj sousedských vztahů a větší napojení člověka na místo svého bydliště. Právě vytvoření komunitních zahrad na sídlištích je jedním z možných částečných řešení problémů, se kterými se sídliště potýkají. Dodávají obyvatelům pocit sounáležitosti s danou lokalitou a budují nové mezilidské vztahy, které by jinak v anonymním prostředí sídlišť vůbec nemusely vzniknout. V České Republice je komunitních zahrad na sídlištích již poměrně hodně, mezi ty nejznámější patří například zahrady V pytli v Brně, nebo Kokoza v Praze, kteří se už rozrostli na více míst.

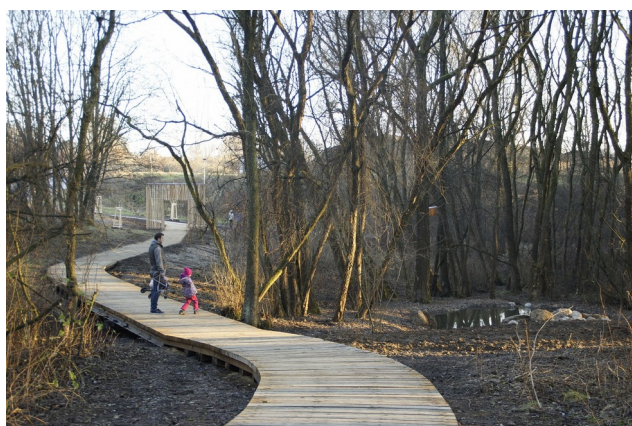
Obrázek 8: Komunitní zahrada Kokoza na Jižním městě v Praze, převzato z ekolist.cz

Obrázek 9: Komunitní zahrada na Vinohradech v Brně, převzato z www.ves.brnodcs.cz

Lesoparky Vratislavice

V libereckém městském obvodě Vratislavice nad Nisou se v dnešní době nachází dva lesoparky, které leží v těsné blízkosti panelové zástavby. Lidé nejen z bytových domů tak mají možnost lesoparky kdykoliv využívat a trávit zde volný čas. V obou lesoparcích jsou rozmístěny herní prvky pro děti, tréninkové věže pro dospělé a fit park pro seniory. V lesoparcích je několik běžeckých okruhů, naučná stezka nebo vyvýšený dřevěný chodník s přírodními hracími prvky. Lesoparky jsou hojně využívány i ve všední dny, protože díky svému umístění v blízkosti zástavby a své rozmanitosti prvků osloví široký okruh lidí. Lesoparky jsou natolik oblíbené, že jsou využívány i lidmi mimo Vratislavice nad Nisou. Lesopark u ulice Seniorů, který je mladší a byl vytvořen v roce 2015, je v docházkové vzdálenosti od sídliště Rochlice.

*Obrázek 10: lesopark Vratislavice nad Nisou
Převzato z www.vratislavice.cz*

*Obrázek 11: lesopark Vratislavice nad Nisou
Převzato z www.vratislavice.cz*

3 Praktická část

3.1 Analýza místa

3.1.1 Obecná charakteristika města Liberec

Město Liberec se nachází na severu Čech v kotlině mezi Jizerskými horami a Ještědským hřebenem. Centrum města, náměstí Edwarda Beneše, leží ve výšce 374 m.n.m. Nejnižším bodem města je koryto řeky Nisy s výškou 350 m.n.m. a nejvyšším bodem je vrchol Ještědu, který leží ve výšce 1012 m.n.m. Město má celkovou rozlohu 10 610 ha a protéká jím řeka Nisa. Území Liberce je rozčleněno do 33 částí, které jsou až na jednu spravovány městem. Vratislavice nad Nisou jsou vyčleněny jako samostatný městský obvod. Město má přibližně 102 000 obyvatel.

3.1.2 Počátky a urbanistický vývoj Liberce

První dochované zmínky o Liberci pocházejí z roku 1352. Liberec byl tehdy v záznamech uváděn jako Richenbure. Ze stejného roku jsou dochovány i záznamy o Rochlici (Rochlicz), která je nyní součástí Liberce. Obě osady byly v této době malé, o čemž svědčí záznamy o placení církevních daní, jejichž výše se odvíjela od velikosti osady. Osadám se pravděpodobně dařilo především díky zde procházející obchodní cestě, která spojovala střední Čechy s Lužicí a kterou upřednostňovali obchodníci před hlavní zemskou stezkou, na které se vybíralo mýto. Samotné staré centrum Liberce bylo vystavěno na ostrožně, aby bylo uchráněno před častými záplavami v údolních nivách potoků. Postupně se malá osada o velikosti několika desítek budov rozrostla do okolních oblastí a roku 1577 jí bylo přiznáno právo používat městský znak.

Liberec se významněji začal rozrůstat až v 17. století. Vznikaly zde první zděné stavby, které se staly tehdejší dominantou města. Počet obyvatel v Liberci ke konci 17. století podle dochovaných záznamů dosahoval 2662, zatímco v Rochlici pouze 288. Další obce, které se mezitím v okolí rozvíjely a dnes tvoří součást Liberce, měly obdobný počet obyvatel jako Rochlice. Důvod, proč se Liberec začal oproti okolním obcím rozrůstat, a to i navzdory morové epidemii, která město postihla, byl především velký rozmach soukenictví, které zde spolu s plátenictvím tvořilo častý způsob obživy již od 14. století. O podobě Liberce jako městě soukenictví se rozepsal i český spisovatel Jan Neruda, když v roce 1856 Liberec navštívil: "Nepříjemný je Liberec, jako málokteré město! Kdyby chtěli realisté poesii umrtvit, necht' ji internují do Liberce: za čtrnáct dní bude na ní místo pele sukno a její růžové tváře budou obarveny do špinavého modra. Lidé tu vypadají jako

marinovaní úhoři, místo domů jsou zde barvírny, Nisa má ve svém řečišti místo vody rozpuštěnou šmolku - člověka to mrzí, že alespoň nebe zde není zelené nebo červené, aby přece nějaká byla změna! Modro a nic jiného než modro, sukno a nic jiného než sukno!".¹⁷

V tomto fejetonu také popisuje Liberec jako město s neuspořádanou chaotickou výstavbou, která se náhodně rozprostírá po jednotlivých stráních: "Kdosi vylíčil, že Liberec vypadá, jako by byl někdo dal pyšné paláce a mizerné chatrče do jednoho pytle a pak vše vysypal, ať to padne kam padne. Pravda, chatrčí je tu dost, ale pravých paláců jsem neviděl! A ostatní domy jsou zas jen továrnami, jeden jako druhý, všechny pod břidlicí a všechny s bleskovodem; několik set stejných modelů a dohromady jmenuje se to Liberec. Ač má Liberec pět čtvrtí jako Praha a o tučt pahorků víc než Řím, má přece pro svou roztroušenost a nepravidelnost zcela jen ráz venkovského a sice pohorského městečka.... Krásným nebude Liberec nejspíš nikdy."¹⁸ Tento rázný vzhled zůstal Liberci do dnešních dnů a trefně vystihuje dojem, který člověku o Liberci zůstává v paměti. V samém centru města nalezneme místa, která jsou svým charakterem spíše periferní. Staré honosné vily, které do dnešních dnů přečkaly vystěhování jejich obyvatel a změny režimu, se mačkají mezi identitu smazávajícími nákupními centry a administrativními budovami, průmyslovými objekty, panelovými domy a maloměstskou zástavbou. Výsledný urbanismus Liberce však nejvíce ovlivňuje terén, ve kterém se nachází, který je velmi rozmanitý a který ztěžuje zásahy, které by městu daly jednotný ráz.

Rozrůstající se textilní továrny, které v 18. století ovlivnily vzhled Liberce, začaly být koncem 19. století nahrazovány esteticky kvalitnějšími stavbami. Do urbanismu města také významně zasáhl urbanista a architekt Camillo Sitte, který byl v letech 1900-1901 pověřen vytvořením urbanistické studie nejen Liberce, ale i okolních vesnic a dále zahradní města, která zde byla vytvořena.¹⁹

Po konci druhé světové války byl Liberec nejprve poznamenán vysídlením německých obyvatel, kteří byli nahrazeni dosídlenci bez jakéhokoliv vztahu k městu, později snahou nového politického režimu vymazat veškeré upomínky na německou historii města. Vlivem událostí probíhaly rozsáhlé asanace a bez ohledu na hodnotu architektury se demolovaly celé čtvrti, čímž

17 TECHNIK, Svatopluk a Vladimír RUDA. *Liberec minulosti a budoucnosti*. Liberec: Severočeské krajské nakladatelství, 1961. str. 28

18 TECHNIK, Svatopluk a Vladimír RUDA. *Liberec minulosti a budoucnosti*. Liberec: Severočeské krajské nakladatelství, 1961. str. 29

19 CHOCHOLOUŠKOVÁ, Hana a Markéta LHOTOVÁ. *Liberec*. Praha: Paseka, 2010. *Zmizelé Čechy*. ISBN 978-80-7432-031-6. str. 11

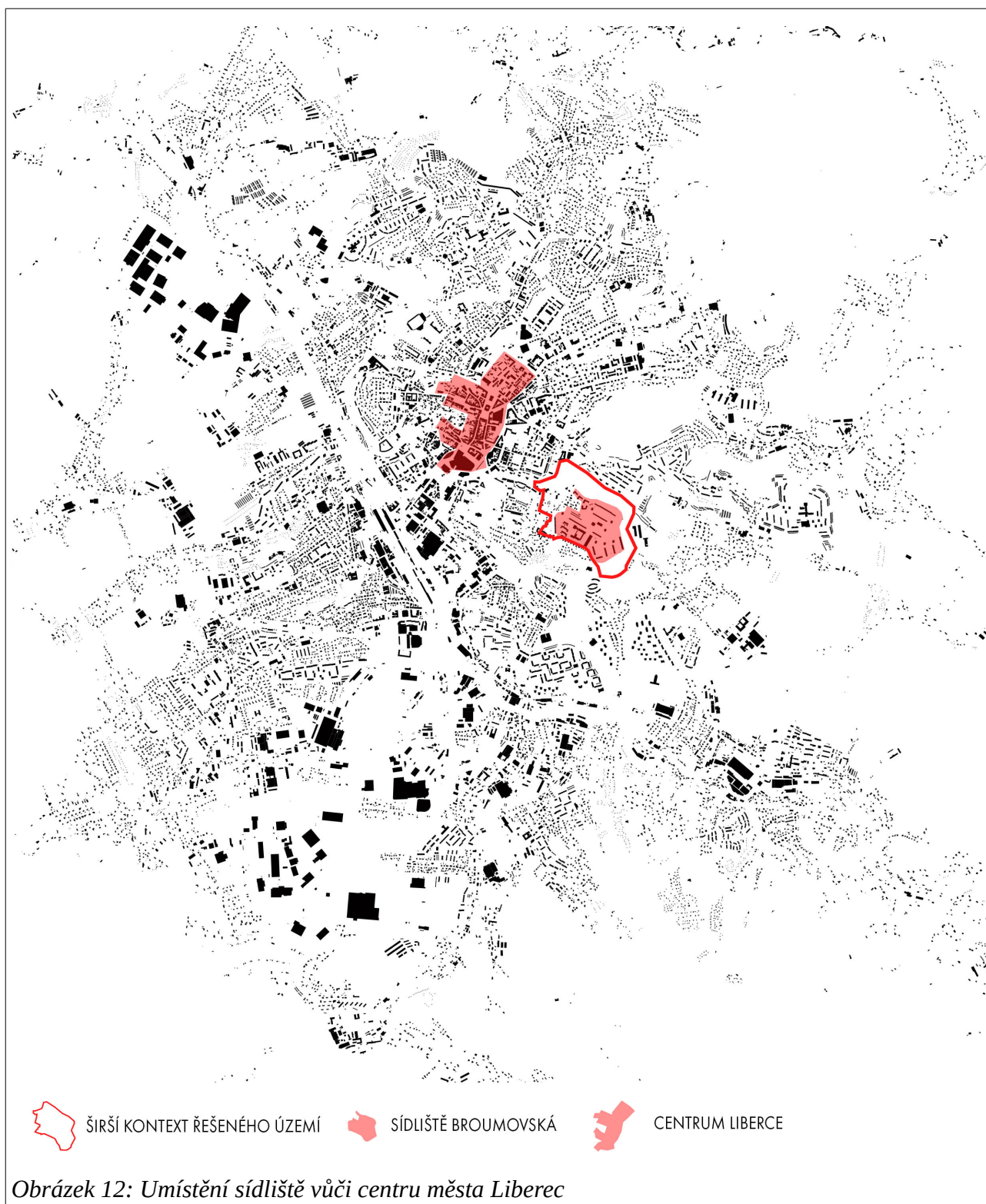
docházelo k ještě většímu vyniknutí roztržitého charakteru Liberce.²⁰ Tímto způsobem zmizela například klasicistní zástavba v ulici Na Bídě a byla nahrazena věžovými panelovými domy. Nejvýznamnější zásahy do města byly provedeny v 60. letech minulého století, které způsobila panelová sídliště vznikající nejen v periferních oblastech Liberce, ale i v blízkosti jeho centra. Kromě sídliště Králův Háj, které vzniklo podle zásad zahradního města, neměla liberecká sídliště žádné urbanistické a architektonické hodnoty .

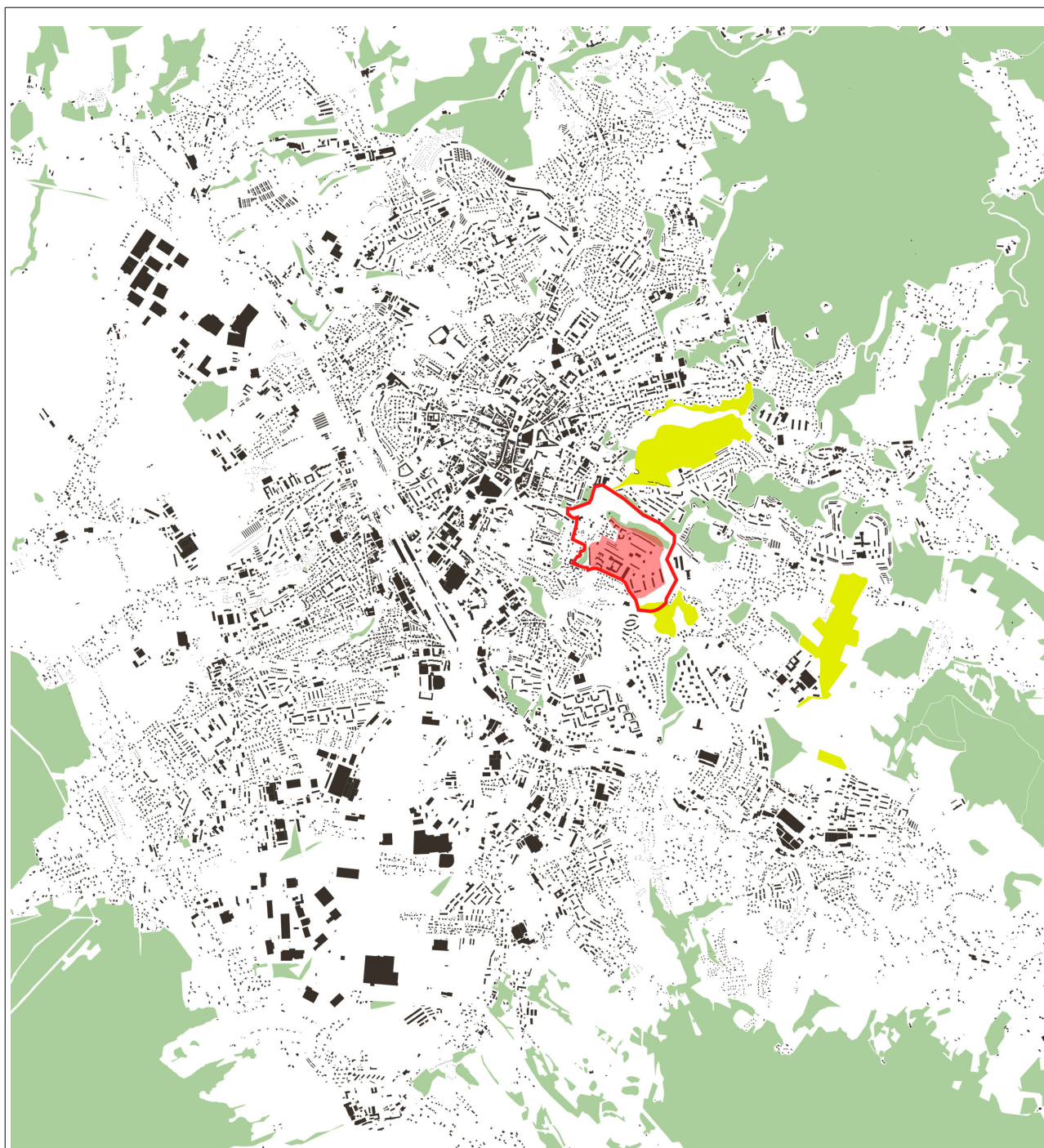
Další škody byly na Liberci napáchány po roce 1989. Tovární haly, které se od 19. století rozrůstaly po Liberci, zmizely. Provedené asanace v posledních dvaceti letech téměř vymazaly industriální architekturu z celého města a na jejich místech vyrostly buď nové budovy, nebo zůstaly nevyužité a neutěšeně vyhlížející brownfieldy, jako například areál bývalé Textilany, který v dnešní době vytváří rozsáhlou bariéru mezi ulicí Jablonecká a sídlištěm Broumovská.

3.1.3 Sídliště Broumovská

Sídliště Broumovská je jedno z několika libereckých sídlišť, které se nachází v pěší vzdálenosti od centra města. Leží na severním okraji městské čtvrti Rochlice, ze západní strany navazuje na Liebigovo městečko a městskou část Perštýn. Jednou z předností a zároveň nevýhodou tohoto sídliště je jeho umístění na vyvýšenině, takže nabízí krásný výhled na Ještědský hřeben, ale zároveň vytváří poměrně kopcovitý terén, ve kterém bylo pro stavbu panelových domů využito přírodních teras. Ač se tedy centrální část sídliště nachází v poměrně rovném prostředí, domy v okrajové části jsou od sebe odděleny terénními zlomy. Sídliště Broumovská má dnes řadu problémů týkajících se především nedostatku občanské vybavenosti a celkového neudržování veřejného prostranství. Sídliště je ze severní strany ohraničeno areálem bývalé továrny Textilana, díky němuž nemá sídliště kvalitní a smysluplné pěší spojení s ulicí Jablonecká a historickým centrem města.

20 ZEMAN, Jaroslav. *Liberec: urbanismus, architektura, industriál, pomníky, objekty, památky*. Liberec: Knihy 555, 2011. ISBN 978-80-86660-33-2. str. 15

ŠIRŠÍ KONTEXT ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ	RUŠIČKA	LESOPARK VRATISLAVICE	LESOPARK KRÁLŮV HÁJ A PŘEHRADA	PIVOVARSKÉ RYBNÍKY
SÍDLIŠTĚ BROUMOVSKÁ				

Obrázek 13: Významné rekreační lokality v blízkosti sídliště

Počátky výstavby sídliště

Výstavba sídliště Broumovská začala v roce 1974. Stavbě sídliště muselo ustoupit několik rodinných domů, které zde stály v místě dnešní základní školy a panelového domu č. 736 v ulici Sametová. Umístění sídliště odpovídalo požadavkům pro rozvoj města k jeho západnímu okraji, směrem k Vratislavicím. Sídliště mělo původní název Československo-sovětského přátelství a podle stavebního plánu mělo čítat 1580 bytů v typových řadových domech o šesti až osmi podlažích a dvanáctipodlažních věžových domech. Ve středu sídliště byla postavena základní škola, mateřská škola a nákupní centrum s kinem, restaurací a dalšími službami. Přistavěn byl i tělovýchovný areál. Na sídlišti vznikly též skupinové a řadové garáže a parkoviště u nákupního centra. Ještě před zahájením výstavby sídliště byla vybudována kvalitnější a širší silnice propojující ulici Jabloneckou a Broumovskou. Parovody dodávající sídlišti teplo byly zabudovány do podzemí, ale po obvodu sídliště - zejména ze strany hranic pozemku tehdejší Textilany, byly ponechány nad terénem.

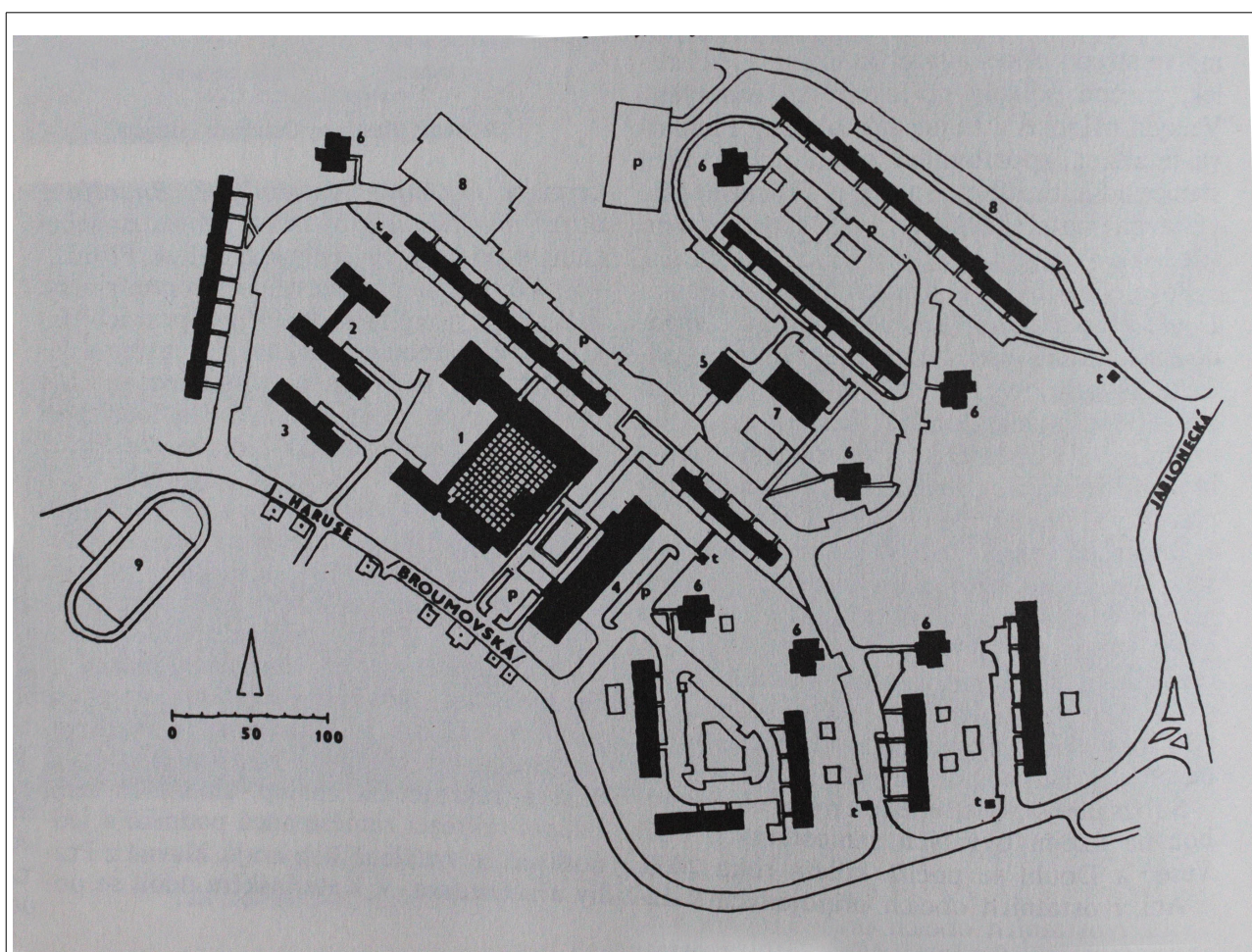

Obrázek 14: Sídliště Broumovská v roce 1979, Převzato z knihy *Liberec minulosti a současnosti*

Urbanistické a architektonické řešení sídliště

Sídliště svou západní stranou dosti nevybíravým způsobem navazuje na historickou zástavbu Liebigova městečka a z jihu na zástavbu rodinných domů. Centrální pěší vstup na sídliště, podél něhož byly postaveny budovy obchodního domu a Základní školy, vede z ulice Broumovská,

na jejíž hranici je umístěno menší parkoviště, které je koncipováno pro 25 aut a širokým bulvárem pokračuje do ulice Sametová, kde opticky navazuje na travnatou plochu ve středu sídliště s budovou restaurace. Sídliště má své jasně dané hranice a bylo postaveno podle tehdejších zásad modernismu s širokými ulicemi, rozlehlými zatravněnými veřejnými prostory a celkově rozvolněnou zástavbou, která je navíc podpořena zdejším terénem, jehož strmé části byly ponechány bez využití. Většina panelových domů zde byla postavena podle technologie výstavby BANKS, která byla používána především v přelomu 80. a 90. let minulého století. Fasády byly původně obloženy oblázkovými deskami, dnes jsou téměř všechny domy zatepleny. V severozápadní části sídliště byla v roce 2005 postavena nová bytová výstavba, která vyplnila zbývající využitelný prostor sídliště.

Obrázek 15: Plán výstavby sídliště Broumovská. Převzato z knihy *Liberec minulosti a současnosti*

Z hlediska osobní automobilové dopravy je sídliště dobře spojeno jak s centrem města ulicí Jabloneckou a Na Perštýně, tak s nedalekým obchvatem spojujícím město s Jabloncem nad Nisou. Žádná z hlavních komunikací však přímo sídlištěm neprochází, ale vedou po jeho obvodu. Sídliště

je díky tomu klidné, oproti tomu se nachází v mírné izolaci od města jako celku. Dlouhodobým problémem sídliště – tak jako na většině sídlišť nejen v České Republice – je nedostatek parkovacích míst. Kromě zmíněného parkoviště u obchodního domu Korint a několika garážových stání, je pro parkování původně navržen pouze krátký úsek u budovy restaurace a několik parkovacích míst u jednotlivých panelových domů, vždy podle počtu bytových jednotek, věžové domy žádné parkovací plochy nemají. Důsledkem jejich nedostatku jsou lidé nuceni využívat podélného parkování po krajích ulic a nedodržují zákaz parkování v křižovatkách, před přístřešky pro kontejnery a v případě věžových domů také na jejich přístupových chodnících, které slouží pro případný hasičský zásah. V severozápadní části sídliště se naopak nachází čtyři nové bytové stavby, které mají prostory k parkování zabudovány přímo v přízemí domů a poskytují tak možnost majitelům jednotlivých bytů mít auto bezpečně zaparkováno. Lokalita okolo těchto domů je také jediná z tohoto sídliště, kde není problém s nedostatkem parkovacích míst a kde nejsou všechny okolní ulice plné aut, které se jinač nevejdou.

Sídliště má dobré napojení na městskou hromadnou dopravu. V těsné blízkosti sídliště jsou celkem tři zastávky autobusu, nedaleko v ulici Jablonecká je čtvrtá, spojená se zastávkou tramvaje, ta je však přístupná buď skrze areál bývalé Textilany, kde nejsou vybudovány chodníky, nebo zacházkou ulicí Broumovská. Již několik let má město v plánu protáhnout tramvajovou trať až na sídliště Rochlice, na kterou existuje několik variant, z nichž jedna vede přípojkou tratě na zastávce U Lomu podél sídliště Broumovská, přes ulici Krejčího až na ulici Dobiášova, kde by trať byla ukončena točnou. Tato trasa je technicky dobře proveditelná a ve zmíněných ulicích je dostatek prostoru pro její vybudování. Zdaleka však neobslouží tak velkou část Rochlice, jako další varianta, která vede od zastávky Rybníček v centru města až do ulice Vratislavická, kde by se v dalších letech mohla prodloužit do městských částí Vesec a Doubí. Ač je již několik let u zastávky U Lomu připravena zpevněná plocha pro novou trať, návrh varianty přes sídliště Broumovská pravděpodobně nebude realizován a tato práce s ním z tohoto důvodu nebude počítat.

Pěší dopravu na sídliště volí i přes obtížný terén a neexistující zpevněné cesty na některých trasách poměrně velká část jeho obyvatel. Nejlépe dostupný je od sídliště autobusový terminál Fügnerova, kam se lze dostat za 15 minut chůze a to buď ulicí Na Perštýně, nebo ulicí Na Bídě a přes Liebiegovo městečko. Téměř neexistující spojení má sídliště s historickým centrem města, hlavně kvůli areálu bývalé Textilany, který lze buď obejít zacházkou ulicemi Broumovská a Jablonecká, nebo projít skrze vyšlapané zkratky, které jsou v případě deštivého počasí rozbahněné a v zimě téměř neschůdné. I přes tyto komplikace je možné se do centra dostat za 25 minut svižné

chůze. V oblasti sídliště je průchod většinou zkomplikovaný vlivem všude zaparkovaných aut, mezi nimiž je člověk nucen se proplést, pokud chce přejít silnici. V některých částech chodníky různě uskakují, aby upřednostnily vytyčená parkovací místa. Pravděpodobně kvůli nedostatku financí na vybudování kvalitních veřejných prostranství na sídlišti, jsou chodníky vedeny jen v jeho nejfrekventovanějších částech, případně jsou vedeny tak nešikovně, že si lidé raději vyšlapali své vlastní cesty skrze trávník. Nejvíce vyšlapaných cest vede zatrávněným středem sídliště, přes který si obyvatelé zkracují cestu na autobusové zastávky a do obchodního domu.

Liberec je jedno z nejzelenějších měst v České Republice a ani v okolí sídliště není o možnost rekreace v přírodě nouze. V širším kontextu sídliště se nachází liberecká přehrada, lesopark Králův Háj nebo velmi oblíbený lesopark ve Vratislavicích. Samotné sídliště je z většiny obklopeno zelení. Hned vedle sídliště se nachází kopec nazývaný Rušička, který je v Územním plánu Liberce veden jako oblast rekreační zeleně. Za účelem procházek lze využít i areál bývalé Textilany, který si postupně bere zpět příroda a lidé si skrze nálety stromů a zbylé ruiny budov prošliapali stezky. Bohužel žádná z těchto sídlišti blízkých lokalit není vycházkám plně uzpůsobena, jimi vedoucí cesty nejsou nijak upravené, neposkytují možnost posezení ani další rekreační prvky, spousta míst je i přes svůj rekreační potenciál neudržovaná a zanedbaná, neprobíhá zde žádná péče o rostoucí dřeviny a místa jsou většinou zarostlá náletovými dřevinami.

O sídlištích je obecně známo, že až 70% jejich ploch bývají zatrávněné nevyužité prostory zeleně. Sídliště Broumovská ani v tomto netvoří výjimku, naopak díky kopcovitému terénu vytváří v prostorách sídliště zajímavá místa blížící se svým charakterem lesoparku, avšak v mnoha případech nevyužitelná, čímž umocňují pocit nemožnosti trávit čas ve veřejném prostoru sídliště. Na sídlišti chybí místo setkávání a cíleného setkávání lidí. Vzhledem k rozlehlosti zelených nevyužitelných ploch se tak snižuje možnost interakce lidí v prostoru a dochází ke ztrátě možností vytvořit na sídlišti ucelenou komunitu lidí, kteří by celé lokalitě dodávali identitu a propojovali je s širším okolím sídliště. Pravděpodobně největším nedostatkem, který téměř znemožňuje využívat veřejný prostor sídliště jinak než pro přechod mezi prací a bytem je absence laviček v celém prostoru sídliště. Několik málo jich zde přeci jen zbylo, ale jsou zničené a polámané, nebo se nachází na nezajímavých místech bez výhledu do okolního prostoru. Jejich nedostatek brání obzvláště starším lidem, kteří se navíc musí pohybovat na mnoha místech sídliště ve ztíženém terénu, v možnosti volně se procházet, případně podnikat časově i polohově delší procházky. Ve stejně zpuštěném stavu se nachází i většina dětských hřišť. Na mnoha místech zbyly jen trávou

obrostlé betonové obrubníky, které naznačují, že zde kdysi bývala pískoviště. Funkční a bezpečné hřiště se nachází pouze v ulici Soukenická a Vlnářská. Na nepatrně lepší úrovni je zde možnost sportovního vyžití. Na okraji sídliště v ulicích Plátenická a Broumovská se nachází atletické hřiště. Součástí sídliště jsou také tenisové kurty a volejbalové hřiště, bohužel pravděpodobně kvůli své uzavřenosti vůči okolí příliš navštěvované.

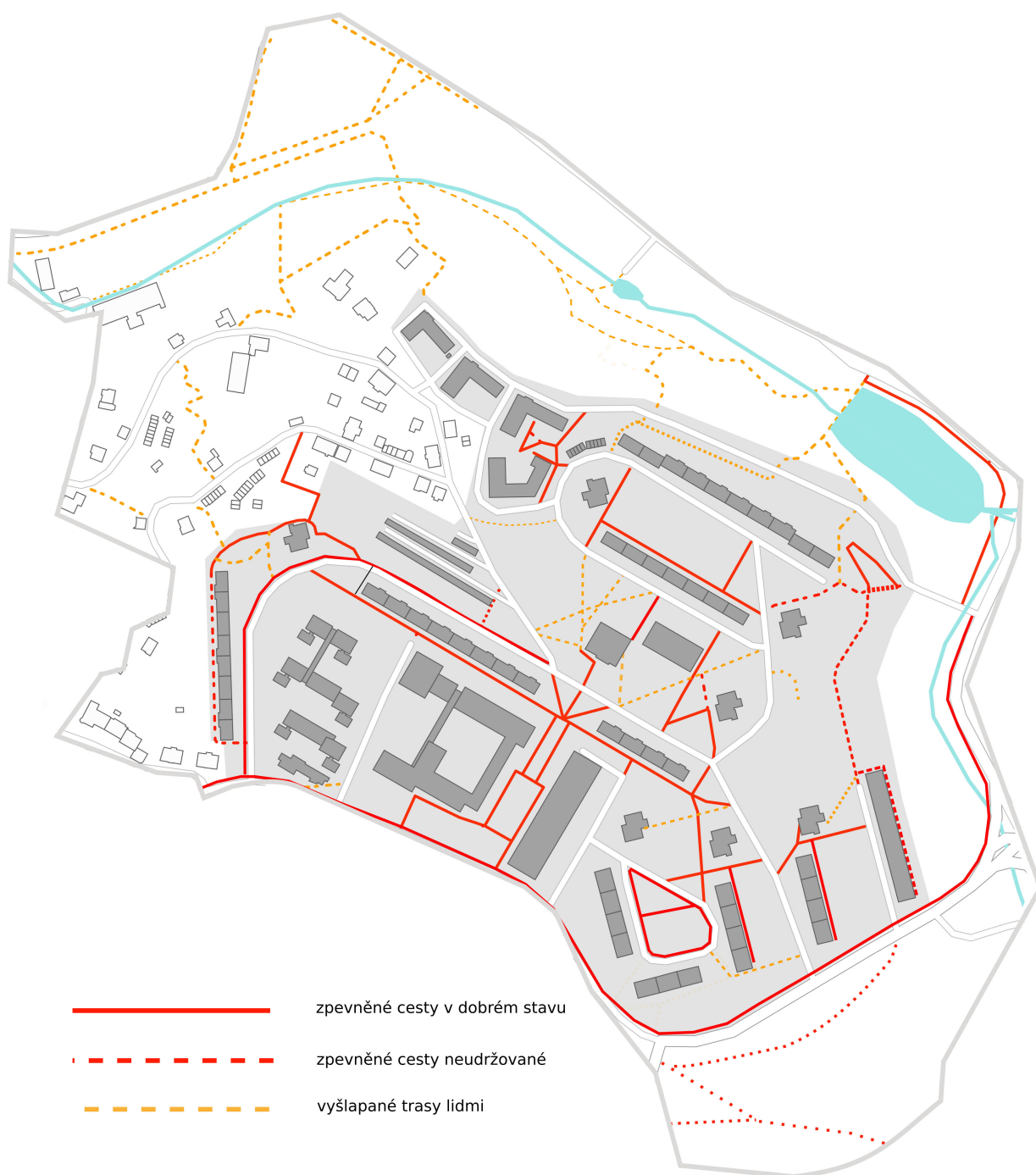
Na sídlišti bychom všechny venkovní plochy mohli označit za veřejné. V urbanistickém řešení se příliš nepodařilo definovat vnitroblokové prostory, poměrně efektivně je ale nahrazují vyvýšené prostory u jednotlivých budov, které jsou od zbytku sídliště odděleny terénem.

Co se týče služeb a vzdělávání, na sídlišti Broumovská se nachází základní škola, mateřská škola, obchodní akademie a obchodní dům Korint. Budova základní školy byla v nedávné době kompletně rekonstruována. Obchodnímu domu Korint, který zde byl postaven současně se zbytkem sídliště, zůstal jeho původní vzhled a v dnešní době je z většiny nevyužívaný a chátrá. Původně zde nebyly pouze prostory pro nakupování a služby, ale také kino a protiatomový kryt. Dnes se zde nachází prodejna potravin, prodejna smíšeného zboží, bar a fitness centrum. Na sídlišti také najdeme malý stánek s pečivem a trafikou. Ač zde původně byla také pošta a lékárna, nyní musí obyvatelé sídliště chodit pěšky do asi patnáct minut vzdáleného supermarketu na sídlišti Dobiášova, jehož součástí je i pošta, pod kterou sídliště Broumovská spadá. V centru sídliště se dále nachází budova bývalé restaurace Formanka, která dnes funguje jako bar.

Obrázek 16: Analýza: Profil terénu a terénní zlomy

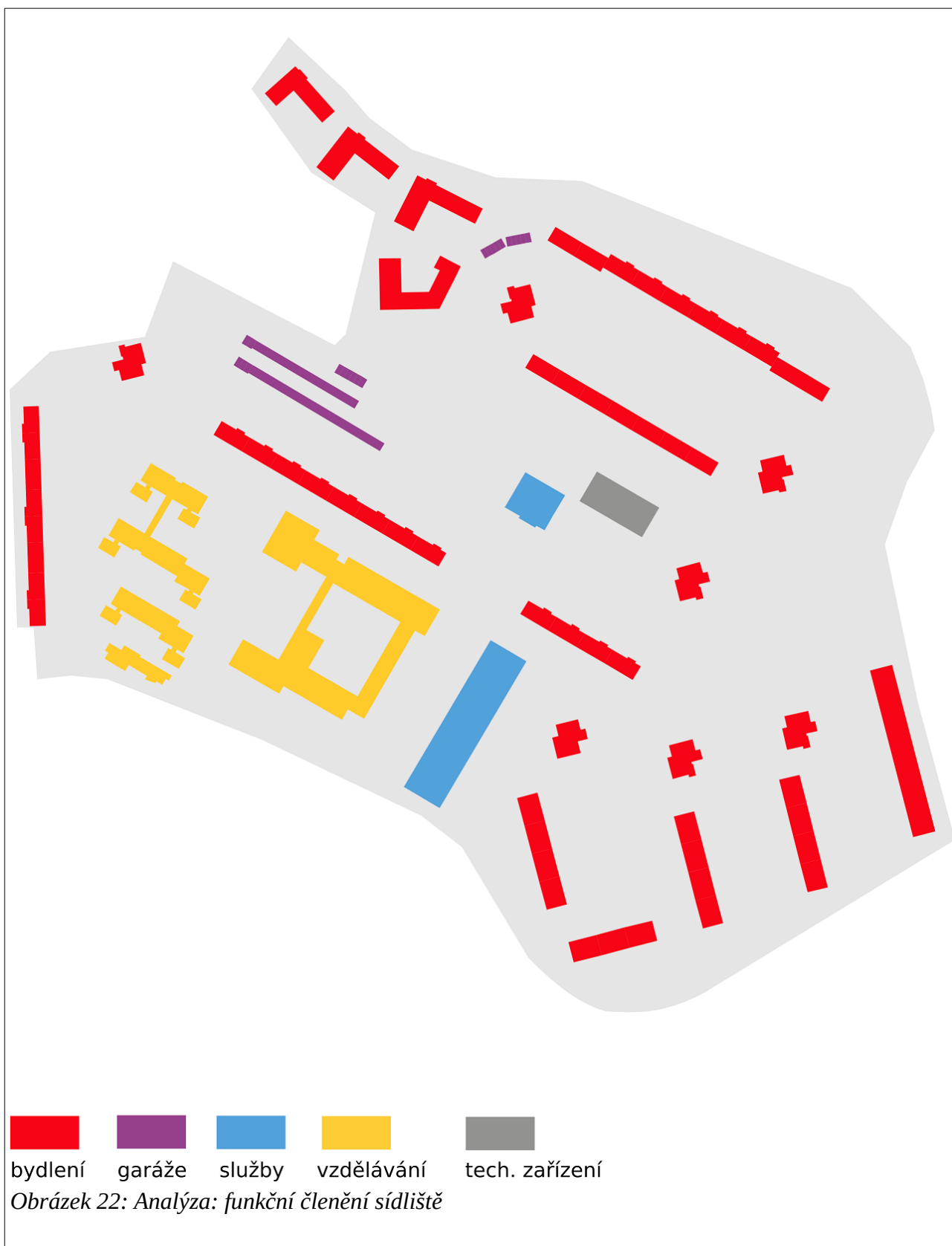
Obrázek 18: Analýza: pěší trasy

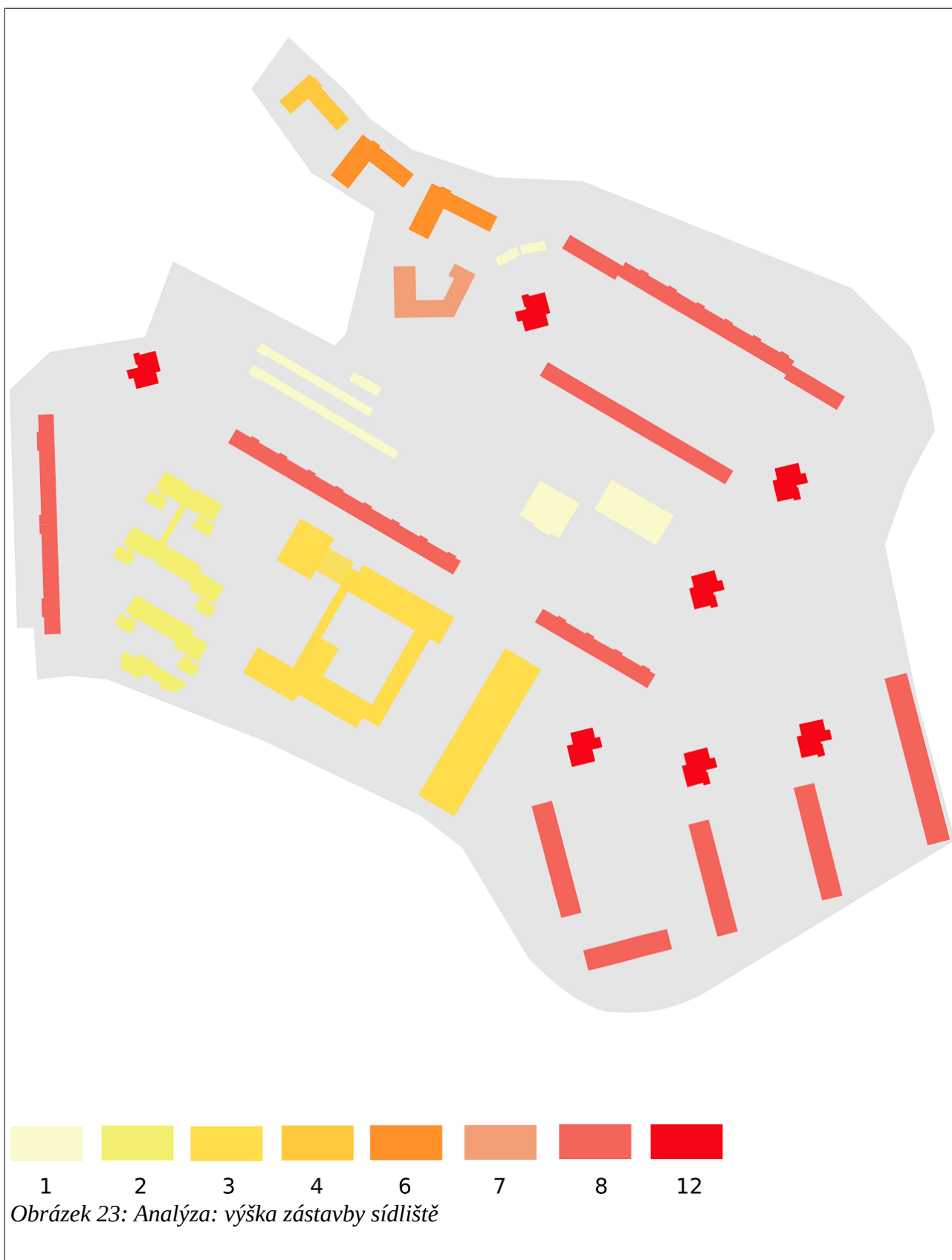

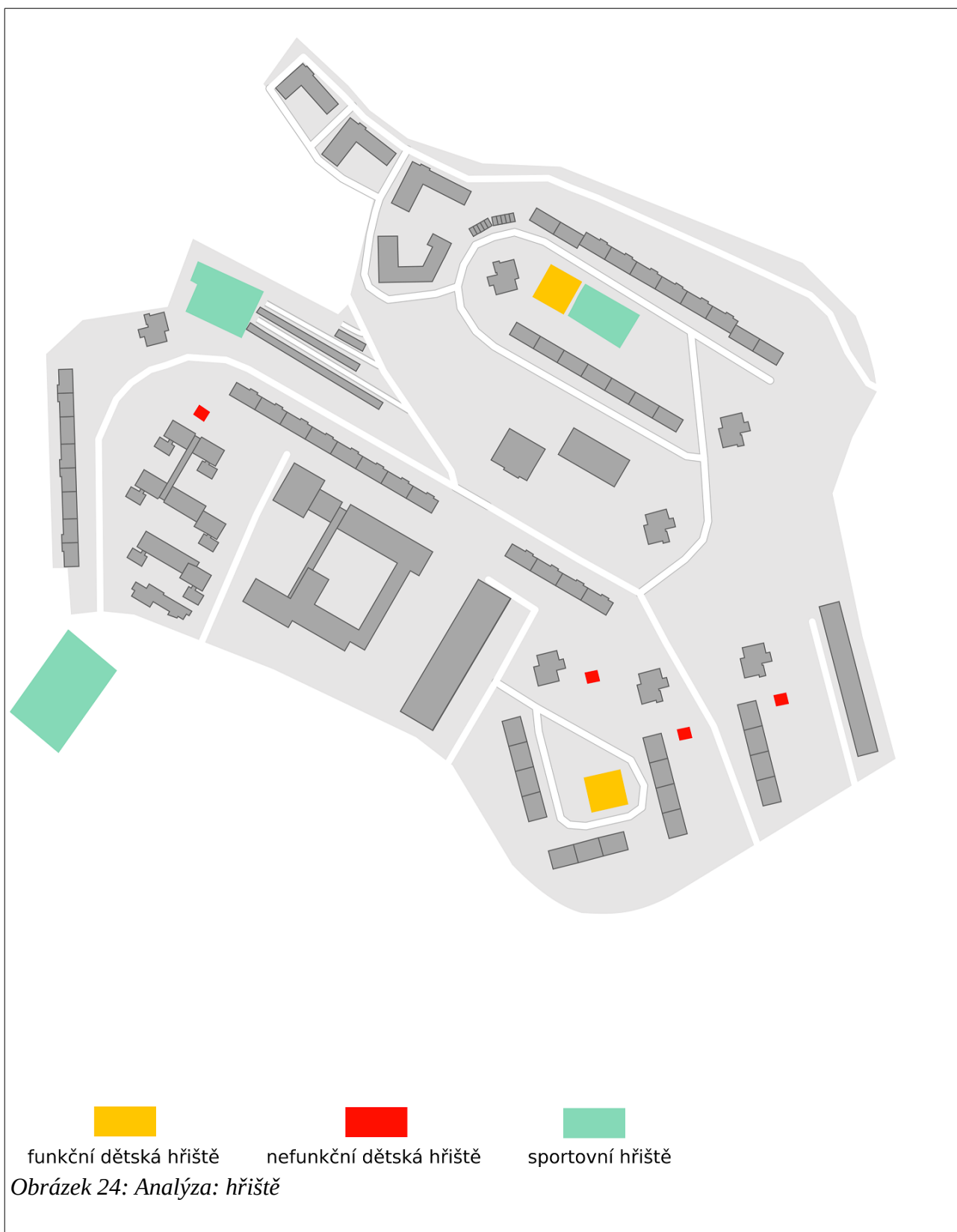
Obrázek 19: Analýza: plochy sídliště

Obrázek 25: Sídliště Broumovská - fotografie

3.1.4 Areál bývalé Textilany

Jak již bylo zmíněno v analýze města, tradičním průmyslem v Liberci byl vždy průmysl textilní. Nejvýznamnějším podnikatelem v tomto odvětví zde byl Johann Liebieg, kterému se ve třicátých letech 19. století podařilo založit továrnu s názvem Johann Liebieg & Comp. Podniku se díky používaným technologiím převzatých z Anglie dařilo a Liebieg a jeho synové, kteří časem podnik převzali, postupně rozšiřovali výrobu do celých severních Čech. Firma ve všech svých podnicích dokázala zaměstnat přibližně 6000 lidí, kterým také poskytovala bydlení. U libereckého podniku pro tento účel vzniklo Liebiegovo městečko, které svou koncepcí vychází z teoretických zásad hnutí zahradních měst.²¹ Dělnická kolonie reprezentovala bohatství Liebiegů a svou polohou přímo navazovala na jižní stranu továrny. Budována byla od druhé poloviny 19. století až do třicátých let století dvacátého. Kolonie se skládá ze sérií rodinných domků, které byly podle jejich velikosti a honosnosti určeny jak dělníkům, tak vysoce postaveným úředníkům firmy. K rodinným domkům bylo postupně přistavěno sídliště Domovina, jehož centrem bylo náměstí Pod Branou, na kterém v dnešní době již začíná sídliště Broumovská.

Když byla v sedmdesátých letech 20. století zahájena výstavba sídliště Broumovská, noví obyvatelé sídliště začali usilovat o zrušení textilanské teplárny, jejíž komín výrazně znečišťoval celé okolí a dodávka uhlí pro její zásobení významně ztěžovala dopravu v této oblasti. Původním záměrem bylo teplárnu uzavřít již v roce 1985, ale vzhledem k tomu, že nebylo jak nahradit dodávku tepla, byla teplárna uzavřena až v roce 1992.²²

Podnik byl v roce 1946 znárodněn a v roce 1948 spolu s dalšími zkonfiskovanými podniky přejmenován na Textilanu. Pod Textilanu tak celkem spadalo 39 závodů a 9000 zaměstnanců. Po převratu v roce 1989 se textilnímu průmyslu v Liberci nedařilo. Protože byla Česká republika stále považována za východní trh a díky otevřeným hranicím stoupla konkurence, byla Textilana nucena prodávat látky pod cenou a to i přesto, že byla srovnatelné kvality s látkami ze západních zemí. Vlivem nejen tohoto, ale i dalších změn a skutečností byli zaměstnanci Textilany propouštěni, nebo odcházeli sami. Postupně docházelo ke snížení perspektivy oboru, ubývalo kvalifikovaných pracovníků a po změnách, které způsobila privatizace, skončila Textilana v roce 2001 v konkurzu. Do konce roku 2004 byl celý areál až na jeden objekt, který je architektonickou památkou, srovnán

21 Liebiegovo městečko. *Www.liberec-reichenberg.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: www.liberec-reichenberg.net/libiegovomestecko

22 BERGMANOVÁ, Vlasta. *Textilana v obrazech a datech*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-399-6. str. 172

se zemí. Posledním odstraněným objektem byl tovární komín, který byl 5. března roku 2005 odstřelen. Nizozemský investor, který objekt koupil, zde původně plánoval postavit obchodní centrum, bytové domy a objekty pro kulturní a sportovní vyžití, ale do dnešních dnů se ani jeden z těchto plánů neuskutečnil.

Obrázek 26: Bourání továrny Textilany. Převzato z knihy Textilana v obrzech a datech

Areál po Textilaně si postupně podmaňuje příroda. Ani v dobách Textilany nebyl areál průchozí a tak ani nyní zde nejsou žádné cesty pro pěší, které by obyvatelům sídliště Broumovská a přilehlých lokalit usnadňovaly průchod do města. Časem se lidé naučili zkracovat si skrze zarůstající plochu cestu a tak zde vznikla síť pěšin odpovídající potřebám lidí bydlících v jednotlivých lokalitách blízkého okolí. Dále zde z ulice Na Bídě prochází skrze střed areálu tramvajová trať, která ulicí Jablonecká pokračuje až do Jablonce nad Nisou. Jsou zde dvě zastávky, první je zastávka Textilana, která vznikla přímo uprostřed bývalého areálu a druhá již zmíněná

v předchozím textu, zastávka U Lomu v ulici Jablonecká. Přímo u zastávky U Lomu je rybník, který pravděpodobně sloužil jako akumulační nádrž pro výrobu. Druhý se nacházel uprostřed areálu, ale dnes je zde místo něj pouze zarostlý mokřad. Skrze areál vede Harcovský potok, který tudy protéká z přehrady a pokračuje do centra města pod Soukenným náměstím. Část Harcovského potoka, která protéká městem je zastřešena, stejně jako byla dříve zastřešena část v areálu Textilany. Dnes je potok v tomto areálu z větší části otevřený a nabízí se k přirozenému začlenění do možné nové městské struktury, která by zde v budoucnu mohla vyrůst.

Územní plán člení tento areál na plochu smíšenou městskou a plochu krajinné zeleně s větším podílem městské plochy. Již neřeší fakt, že areál se rozkládá na severní straně kopce a tím je jeho plocha vystavena oslunění omezenou část dne. Územní plán také ponechává investorům možnost zastavět plochu areálu podle vlastního uvážení a již nedbá na předejití nevhodných podnikatelských záměrů, které by zde v budoucnu mohly být realizovány, jako například další nákupní centrum, kterých má Liberec přebytek. Řešením by bylo vytvořit pro toto území regulační plán, který přesně stanoví možné podnikatelské záměry. Cílem není záměry investorů omezit, ale usměrnit a regulační plán by dokázal toto rozvojové území uspořádat a docílit tak vytvoření vhodné městské zástavby, která přirozeně naváže na původní urbanismus centra města.

Obrázek 27: areál po továrně Textilana - fotografie

Obrázek 28: Proměna navrhovaného území v čase: 1938 Převzato z marushkapub.liberec.cz

Obrázek 29: Proměna navrhovaného území v čase: 1975-77 Převzato z marushkapub.liberec.cz

Obrázek 30: Proměna navrhovaného území v čase: 1989 Převzato z marushkapub.liberec.cz

Obrázek 31: Proměna navrhovaného území v čase: 2015 Převzato z marushkapub.liberec.cz

3.1.5 Dotazník pro obyvatele sídliště Broumovská

V rámci této diplomové práce byl vypracován krátký dotazník, který si kladl za cíl poznat věkovou a sociální strukturu obyvatel sídliště, jejich vnímání kvalit a nedostatků prostředí, ve kterém žijí a jejich potřeby a požadavky, které by mohly vést ke zlepšení kvality jejich bydlení. Dotazníku se celkem zúčastnilo 51 lidí, kteří byli osloveni buď přímo nebo formou online dotazníku. Otázky byly vybírány tak, aby byly jednoduché a přehledné a neodrazovaly od jeho vyplnění. Celkem bylo v dotazníku 18 otázek, více než polovina byla položena formou vyplňování, zbytek se soustředil na konkrétní odpovědi.

Ze zodpovězených otázek lze vyvodit, že o dotazník měli zájem především lidé, kteří zde žijí dlouhodobě a dá se tedy předpokládat, že o prostředí svého bydliště budou chtít více pečovat než lidé, kteří zde bydlí přechodně. Větší zájem dotazník také vyvolal mezi lidmi se středoškolským až vysokoškolským vzděláním, ale vzhledem k počtu zúčastněných osob nelze vyvozovat závěr o celkové úrovni vzdělanosti obyvatel. Co se týče věkové struktury obyvatel, mezi dospělými respondenty byl zájem o dotazník vyrovnaný.

V otázkách týkajících se vzhledu sídliště jednoznačně převládá nespokojenost především z nedostatku parkovacích míst. Většina dotazovaných by uvítala jejich rozšíření téměř ve všech ulicích sídliště, ovšem ne na úkor zeleně. Lidé jsou také nespokojeni s neudržovanou zelení s nálety dřevin a nekvalitními vozovkami a chodníky. Dále lidem vadí nepořádek, stará a nefunkční dětská hřiště, málo laviček a odpadkových košů a špatné nebo žádné pěší cesty nejen na sídlišti. Kromě těchto praktických požadavků lidem chybí místa k rekreaci, nebo interaktivní přírodní prvky.

Veřejné prostory na sídlišti využívá více než polovina dotazovaných, nejvíce pro procházky se psem a návštěvy dětských hřišť. Přibližně jedna čtvrtina uvedla, že sídlištěm pouze prochází. Další otázka se týkala vytvoření komunitních zahrad v okolí jednotlivých panelových domů, o takovou možnost by stálo přes šedesát procent zúčastněných. Následující otázka vyžadovala po dotazovaných odpověď, jaký druh prostoru na sídlišti by je nalákal natolik, aby byli ochotní v něm trávit svůj volný čas, v odpovědích převládala parková úprava veřejného prostoru sídliště, kvalitní dětská hřiště a lidé by zejména uvítali možnost posezení a sportovního vyžití.

Na sídlišti obecně není problém s kriminalitou. Z dotazníku vyplývá, že lidé se zde cítí bezpečně a nebojí se zde pohybovat ani v nočních hodinách. Jediným problémem by se mohli zdát

lidé bez domova, kteří přes léto nachází útočiště v ruinách bývalé Textilany. Ti však dlouhodobě nevytváří žádné problémy a obyvatelé je vnímají spíše jako obtěžující než nebezpečné.

Jak vyplývá z předchozí analýzy, na sídlišti Broumovská dlouhodobě chybí služby a menší obchody. Většina dotazovaných se vyjádřila býti s tímto stavem spíše nespokojená nebo velmi nespokojená. Nejvíce zde lidem chybí lékárna a pošta, dále praktický a zubní lékař a lepší prodejna potravin. Hodně lidí by zde též uvítalo kavárnu nebo restauraci, drobnější služby jako je čistírna oděvů, kadeřnictví, květinářství a cukrárna. Mezi odpověďmi bylo několikrát zmíněno, že dotyčný služby na sídlišti nevyužívá, neboť vše nakupuje v centru města.

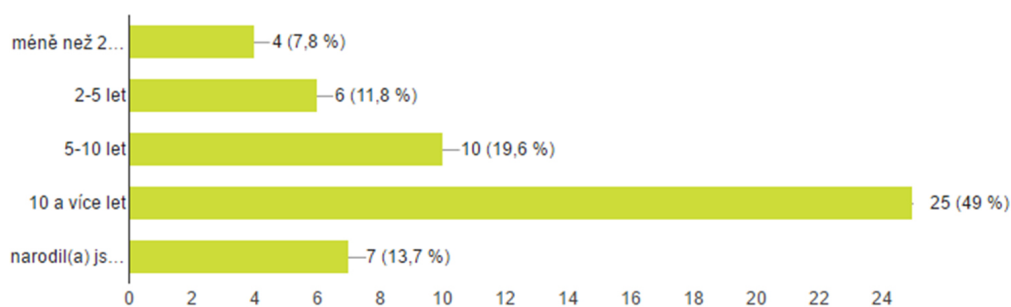
Areál Textilany je lidmi vnímán jako problémový, především kvůli bariéře, kterou vytváří mezi sídlištěm a městem. Vytvoření nových zpevněných cest pro pěší a cyklisty by uvítalo 98% respondentů. Potenciál ve využití tohoto prostoru vidí lidé ve vytvoření parku a ploch pro sport, dále v kombinaci parku a nové bytové výstavby, případně občanské vybavenosti. Jako nejproblematictější oblast lidé vnímají zkratku pro pěší mezi zastávkou U Lomu a sídlištěm, která vede podél textilanského rybníku. Jedná se o nezpevněnou cestu, která překonává převýšení asi osmi metrů a ve své horní části vede pod nízko umístěným parovodem. Tato cesta je - jak už bylo popsáno v analýze sídliště - velmi využívána a představuje významné zkrácení cesty mezi zastávkou a sídlištěm.

Z vyhodnocení dotazníku vyplývá, že lidé řeší především kvalitu veřejného prostoru a možnosti jeho využití, které by se jim mohly naskytnout, všímají si v první řadě praktických problémů, které se jich přímo dotýkají. Až na jednu odpověď nikdo neřešil architektonické pojetí budov, urbanistickou strukturu sídliště, ani přímo nevyjádřil nespokojenost s bydlením v této lokalitě. Vysoké procento lidí bydlících na tomto sídlišti dlouhodobě, které se zúčastnilo vyplnění dotazníku, vede k závěru, že i přes velké množství lidí žijících zde v podnájmu, se zde stále nachází vztah k místu a snaha zlepšit kvalitu sídliště ze strany jeho obyvatel. Toto tvrzení je navíc podpořeno snahou Osadního výboru, který zde před několika lety vznikl za účelem předložení návrhů úprav sídliště magistrátu města Liberec s cílem zlepšit zde životní podmínky a poskytnout obyvatelům sídliště čisté a upravené prostředí.

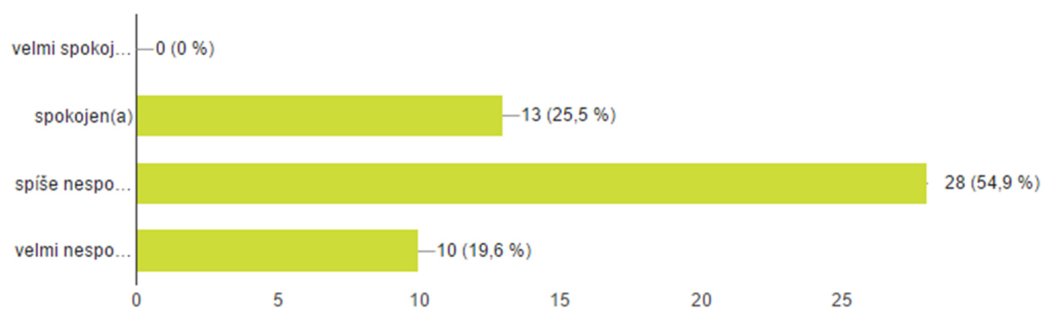
V závěru dotazníku byla několikrát vyjádřena skeptická domněnka, že sídliště nemá naději na zlepšení veřejných prostorů, ať už z důvodu nezájmu ze strany města, nebo neřešitelných situací jako je navýšení počtu parkovacích míst nebo neopečovávané zeleně, díky které se některá místa

stala neprostopupná. Většina doplňujících komentářů však překypovala velmi optimistickými úvahami, které dotazovaní považovali za možná řešení některých problémů.

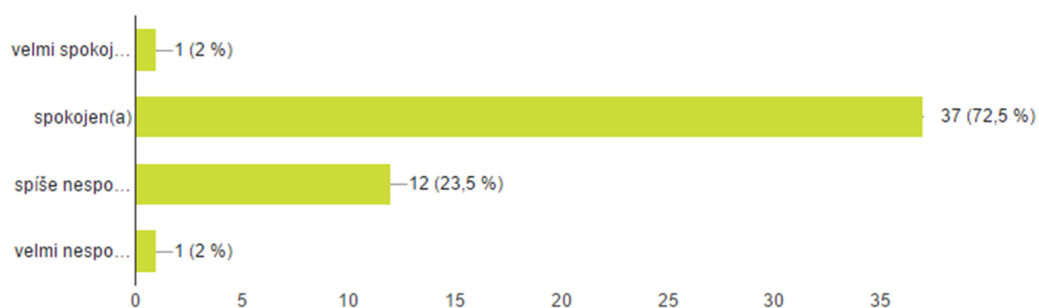
Jak dlouho bydlíte na sídlišti Broumovská? (51 odpovědí)

Jak jste spokojeni s celkovým vzhledem sídliště? (51 odpovědí)

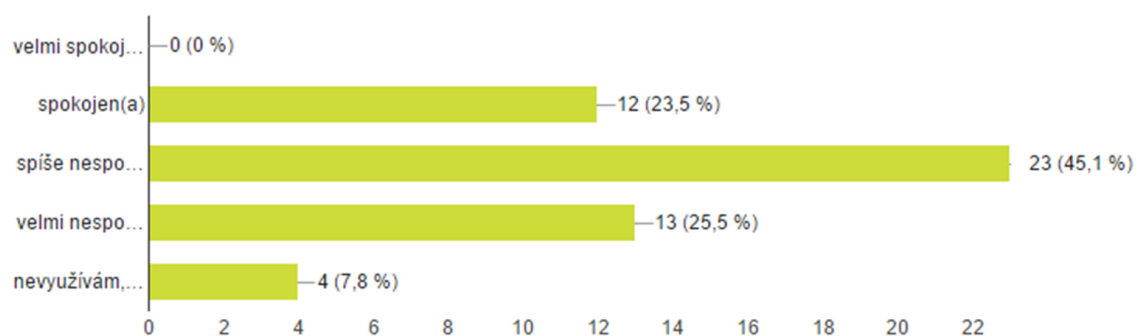

Jak jste spokojeni s bezpečností na sídlišti? (51 odpovědí)

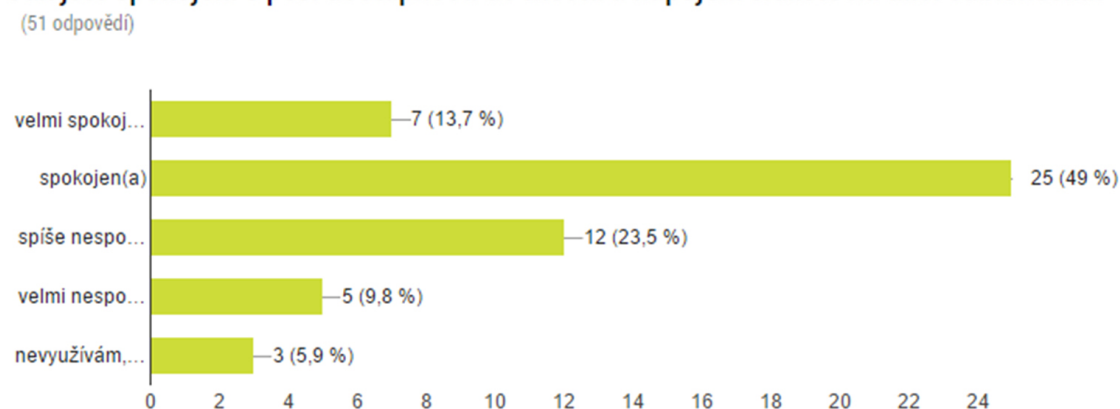

Obrázek 32: Dotazník vytvořený pro tuto práci otázky 1,2,4

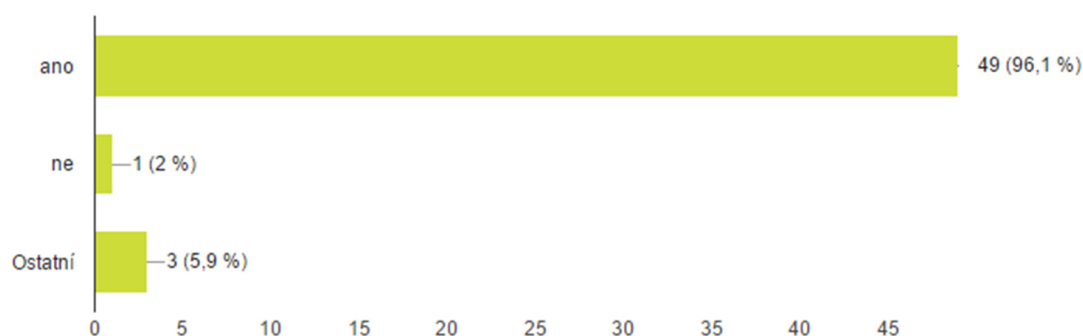
Jak jste spokojeni s veřejnými službami a občanskou vybaveností sídliště? (51 odpovědí)

Jak jste spokojeni s pěší dostupností do města a napojení sídliště na ulici Jablonecká? (51 odpovědí)

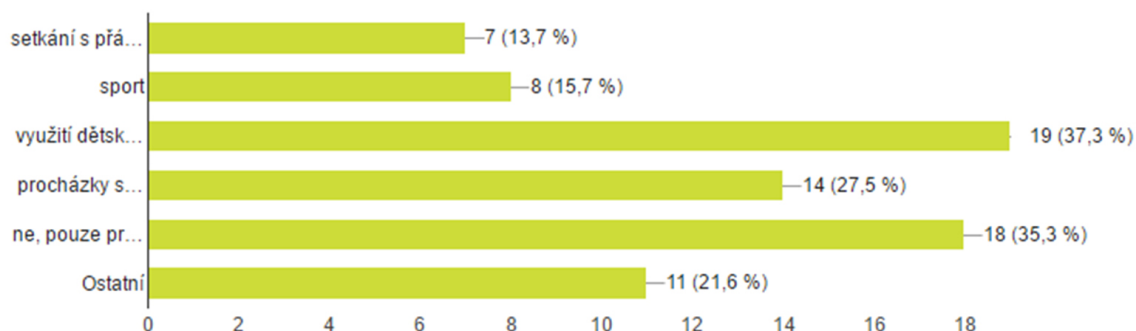

Uvítali byste nové zpevněné cesty pro pěší a cyklisty vedoucí do centra města skrze areál bývalé Textilany? (51 odpovědí)

Obrázek 33: Dotazník vytvořený pro tuto práci - otázky 5,8,9

Trávíte svůj volný čas ve venkovních prostorech sídliště? Pokud ano, jak? (51 odpovědí)

Kdybyste měli možnost využití venkovního prostoru pro zahrádkaření (např. komunitní zahrada) využili byste toho?

(51 odpovědí)

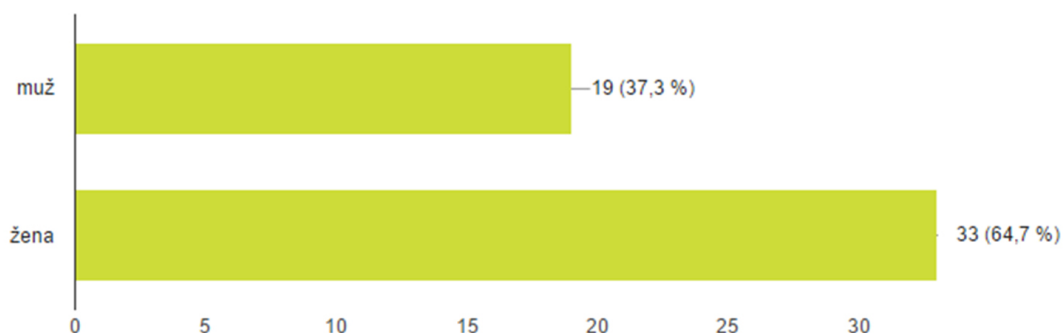
pro vyhodnocení závěrů tohoto průzkumu a k jiným účelům nebudou využity.
nebo žena?

(51 odpovědí)

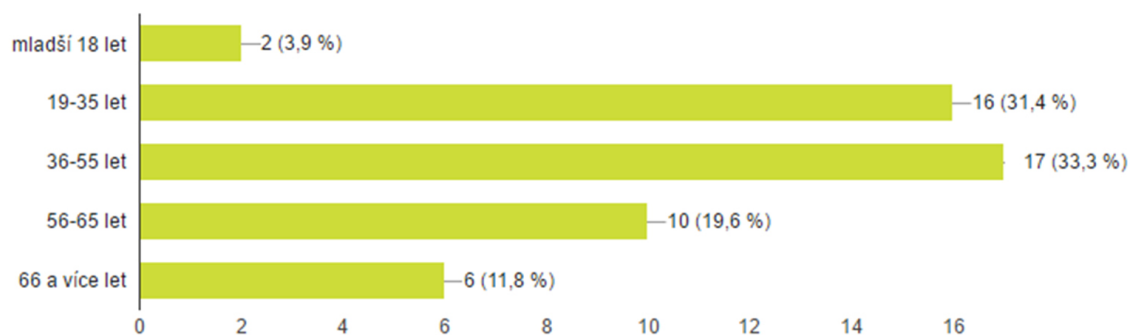
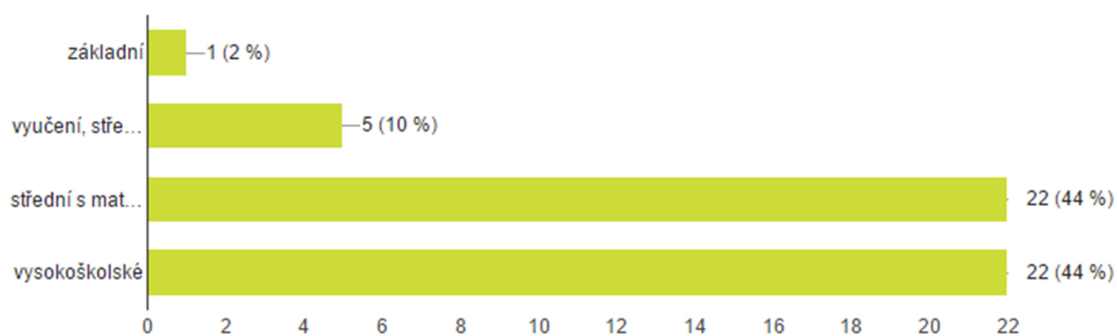
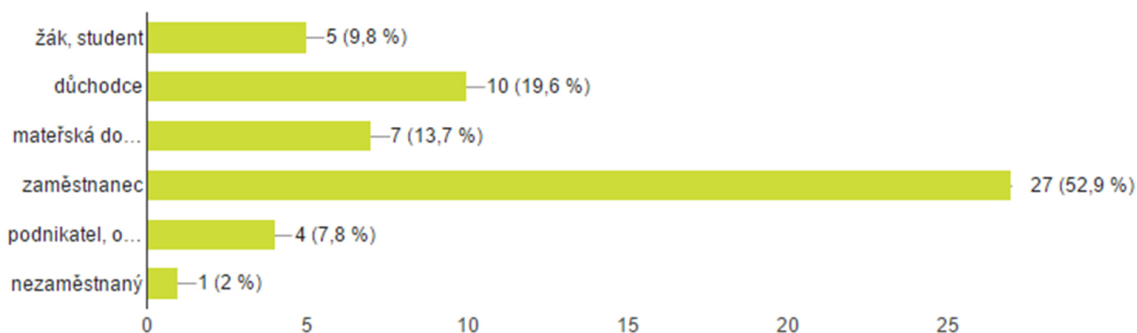

Jste muž nebo žena?

(51 odpovědí)

Obrázek 34: Dotazník vytvořený pro tuto práci - otázky 11,12,14

Váš věk: (51 odpovědí)**Dosažené vzdělání:** (50 odpovědí)**Sociální postavení:** (51 odpovědí)

Obrázek 35: Dotazník vytvořený pro tuto práci - otázky 15,16,17

3.2 Koncept

3.2.1 Sídliště Broumovská

K návrhu sídliště Broumovská bylo přistupováno uceleně od řešení praktických stránek až po navržení jednotlivých míst, které by mohly pomoci navrátit lidi zpět do veřejného prostoru, což byl jeden z hlavních cílů této práce. K tomu, aby se lidé navrátili do veřejného prostoru celkově, mohou dopomoci právě jeho změny, které prostor přizpůsobí současným požadavkům na kvalitu života ve městě. V případě sídliště bychom mohli přistoupit na několik možností jeho rekonstrukce, které zahrnují rozsáhlé urbanistické a architektonické změny, jako je například zahuštění stávající zástavby, změny uliční sítě i za cenu demolice částí objektů a výstavby nových podél vytyčených komunikací. Tato řešení by umožnila vytvořit více městskou strukturu zástavby, ve které by se mohlo nacházet více pracovních příležitostí a tím by se podnítila aktivita v jinak monofunkčním prostoru.

Protože se sídliště Broumovská nachází ve svažitém terénu a budovy jsou umístěny na terasovitých stupních, není zde možné ani zahuštění novými budovami, ani vytvoření nové uliční sítě bez náročnějších terénních úprav. Sídliště Broumovská navíc dokonale splňuje definici bydlení v parku, pro které tolik bojoval teoretik architektury Le Corbusiere, a takto velká změna urbanistického rázu by zničila jednu z mála výhod tohoto sídliště - pohled z okna do korun stromů.

Hlavní potenciál sídliště Broumovská spočívá v jeho blízkém umístění od centra a dobrém napojení na městskou hromadnou dopravu a především v množství zeleně, která zde byla zachována díky terénnímu profilu. Zachování potenciálních rekreačních oblastí je pro toto sídliště zásadní, neboť si díky nim udržuje svou identitu. Pokud by tyto zelené plochy byly zastavěny, stal by se ze sídliště Broumovská odosobněný sídlištní prostor bez duše. Tato práce tedy vychází z toho, že i přes určitým způsobem modifikované prostředí si krajina dokáže zachovávat svou identitu. To jak moc je v daném prostředí čitelná, závisí na stupni jeho pozměnění.

Koncept návrhu sídliště Broumovská je založen na vytvoření symbiózy mezi umělým a přírodním, prolínání města a přírodní krajiny. Vychází z původních principů zahradních měst. S umělým prostorem sídliště koncept pracuje jako s místem pro každodenní život, který umožňuje prostor využívat a iniciovat v něm setkávání. Přírodní prostor se snaží nenarušovat a příliš do něj nezasahovat, pouze se snaží umožňovat v něm existenci lidí a využívat potenciálu, který nabízí.

Velká část veřejného prostoru sídliště je v současné době bez využití. Zelené plochy neumožňují v nich jakkoliv trávit čas kromě procházení, nenabízí žádné aktivity, ani místo k sezení. Chybí místa na pozorování dění kolem. Lidé sami od sebe žádné aktivity v tomto prostoru neinicíují, protože je veřejný. Důsledkem je to, že prostor, který nikomu nepatří, nikdo nevyužívá. Řešením by mohlo být převedení části ploch sídliště pod správu jednotlivých domů, což ale není vždy proveditelné. Nejlepším řešením se zdá být rozčlenění prostoru na veřejné a poloveřejné plochy. Veřejný prostor je po vhodné úpravě využíván všemi a poloveřejný prostor si uzpůsobí lidé z vytvořených komunit podle aktivit vlastního uvážení. V definovaných poloveřejných prostorech se mohou setkávat lidé ve skupinách nebo mají naopak možnost poznat své sousedy. "Aby se sousedské kontakty a různé formy společných aktivit rozvíjely za hranice povrchnosti, musí existovat smysluplný společný jmenovatel - společné prostředí, společné zájmy nebo společné problémy."²³ Kromě pozitivních důsledků pro lidi se najde využití pro části zatravněného prostoru sídliště, který je jinak prázdný a bez funkce.

Veřejný prostor sídliště, včetně ploch lesoparku, musí být upraven do takové podoby, která se bude vybízet k zastavení. Důležité je propojení možnosti moci využívat prostor, zastavit se, sednout si nebo se účastnit nějaké aktivity, kterou prostor umožňuje a zároveň smět dění v prostoru pasivně pozorovat z příjemného prostředí.

V moci této práce není ovlivnit, do jaké míry by obyvatelé sídliště jeho venkovní prostory skutečně využívali, to již závisí na lidech samotných a jejich životních preferencích a potřebách. Možné je ale poskytnout lidem podmínky, které jim tento prostor využívat umožní. Odborné studie a publikace týkající se tohoto tématu ukazují, že tyto počiny ve veřejném prostoru mají cenu, neboť skutečně dokáží vrátit lidi do ulic.

3.2.2 Textilana

Areál bývalé Textilany byl do této diplomové práce zahrnut především kvůli jeho významnému dopadu na sídliště Broumovská. Jak již bylo podrobněji rozepsáno v analýze, sídliště Broumovská bylo postaveno mnohem déle než Textilana. Protože areál Textilany byl jeden uzavřený celek, ani v původním návrhu sídliště nebyla řešena prostupnost skrze tuto lokalitu. Obě místa jsou od sebe navíc oddělena terénním zlomem, který neumožňuje přímé napojení dopravní obslužnosti sídliště na původní městskou zástavbu.

23 citace gehl

V současnosti rozvojová oblast po Textilaně má velký potenciál pro budoucí využití. Možností, co s tímto areálem udělat je několik, jednou z nich je ponechání celé oblasti přírodě a vytvoření lesoparku, který by mohl nabízet rekreační využití prostoru a zároveň by propojil biokoridory z okolních oblastí a vytvořil tak ucelenou ekologickou infrastrukturu. V těsné blízkosti centra navíc takto rozsáhlý přírodní prostor není a byl by proto pravděpodobně hojně využíván.

Blízkost této oblasti centru města z ní také dělá ekonomicky i společensky významnou lokalitu, která se svým charakterem nabízí k zástavbě, což je další možnost, jak prostor využít. K zástavbě je možné přistupovat několika způsoby, buď výstavbou tradiční městské struktury, která svým vzhledem bude kopírovat centrum města, nebo rozvolněnou zástavbou, kterou najdeme v blízkém okolí areálu. Také je možné vrátit areálu jeho původní vzhled a vybudovat zde uzavřený prostor, který by sloužil jedné instituci. Tím by se však nevyřešil stávající problém neprostupnosti lokality a uzavřený areál jedné funkce by způsoboval stejný odliv lidí z této oblasti jako její současný stav.

Nejlepším řešením se zdá být kombinace výše uvedených využití prostoru, tedy část ponechat jako lesopark a nabídnout tak lidem z okolních oblastí prostor pro rekreaci, a v části vytvořit novou zástavbu, která by nabízela pestrou škálu funkčního využití a vytvářela jakýsi přechod mezi městskou strukturou a plochou přírodního rázu.

3.3 Výsledek práce

3.3.1 Sídliště Broumovská

Návrh sídliště Broumovská byl rozdělen do dvou částí. První část řeší praktické problémy sídliště, jako je široká uliční síť, parkování, umístění kontejnerů, využití veřejných prostorů sídliště, dětská hřiště, přístupové pěší cesty na sídliště a síť pěších cest v prostoru sídliště, dále využití budovy obchodního domu Korint, možnost rekreace a využití nepřístupných ploch. Všechny tyto oblasti návrhu se podílí na celkové kvalitě sídliště a ovlivňují jeho využívanost. Druhá část návrhu se soustředí na vytipování míst v prostoru sídliště, které mají potenciál dát sídlišti přidanou hodnotu, pozvednout jeho kvalitu a umožnit tak lidem veřejný prostor sídliště využívat. Mezi tyto prostory jsou zahrnuty plochy městského i přírodního charakteru.

V návrhu z v předchozím textu uvedených důvodů nebyly, až na drobné zásahy, změněny trasy komunikací a sídliště nebylo zahušťováno novými budovami. Návrh se soustředí převážně na veřejný prostor a jeho regeneraci. Jedním z cílů návrhu bylo potlačit pocit rozlehlosti, který vyvolává široká uliční síť, lemovaná vysokými panelovými domy. Ulice byla z původních 12ti metrů, které byly využívány i pro parkování aut, zúžena na 6 metrů, byla vytyčena parkovací místa, která jsou od silnice barevně oddělena a byly rozšířeny chodníky. Dále byly ulice po okrajích osázeny stromořadími. Travnaté plochy mezi jednotlivými vchody budovy byly olemovány betonovými kvádry, které slouží k oddělení prostoru vstupu od ulice a jako sedací plochy. Tráva na těchto prostorech u vstupů byla nahrazena vysokými travinami a lučním kvítím a na některých místech byly tyto záhony vyvýšeny a tvoří zvlněný terén. Rozčleněním prostoru výše vyjmenovanými překážkami se výhled do ulice opticky zmenší a díky tomu nepůsobí tolik roztržštěně. Prostor okolo věžových domů byl řešen obdobným způsobem.

Protože byl prostor sídliště přesycen automobily, ploch k parkování v prostoru sídliště ubylo a místo nich byl prostor otevřen a byl umožněn volný průchod přes silnici bez proplétání se mezi auty. Byly určeny zóny pro parkování, které zamezují parkovat mimo vytyčená místa. Tyto zóny jsou od silnice opticky odděleny zabarvením do červená, čehož lze docílit přidáním barevného pigmentu do asfaltu. Dále jsou v červené ploše vyznačena jednotlivá parkovací místa. Protože na sídlišti přetrvává problém s parkováním aut před kontejnerovým stáním, čímž auta zabraňují vývozu odpadu, byly kontejnery umístěny na ostrůvcích mezi podélnými parkovacími plochami a tím byly oproti chodníku předsazeny do prostoru silnice. Vzhled kontejnerů byl vyřešen použitím podzemních kontejnerů, které navenek působí jako o trochu větší odpadkové koše. Prostor sídliště

byl doplněn novým mobiliářem. Přibyly pouliční lampy kvůli většímu pocitu bezpečí a nové lavičky. Kvůli dlouhodobému problému s parkovacími místy, byl v části obchodního domu Korint vytvořen parkovací dům.

Stávající pěší cesty, které z větší části neodpovídaly trasám pohybu lidí, byly nahrazeny novými, které vycházejí z vyšlapaných cest lidmi. V mnoha částech došlo k vytvoření nových cest, ať už za účelem snadnějšího a přímočařejšího pohybu v prostorech sídliště i mimo něj nebo pro rekreační využití. Nové pěší cesty v návrhu pokračují i přes areál bývalé Textilany a vytváří smysluplnou síť cest pro pohodlné spojení s městem.

Práce dále řeší vymezení poloveřejných prostorů v blízkosti panelových domů. Budovy na sídlišti byly rozděleny do pěti komunit, z nichž ke každé náleží vymezený prostor sloužící pro jejich setkávání. Komunity byly vytvořeny tak, aby do nich měly jednotlivé domy možnost výhledu a byly v jejich těsné blízkosti. Tyto prostory nahrazují klasickou zahradu, jsou tedy otevřeny jakékoliv aktivitě kterou si sami lidé vymyslí. Prostor například počítá s komunitní zahradou, grilováním, využíváním prostoru dětmi nebo jen setkáváním se se sousedy. Díky tomu, že jsou prostory umístěny mimo hlavní komunikace, zachovávají si určitý stupeň intimity, který bude napomáhat vytvoření sousedských vztahů. V těchto prostorech jsou také ponechána dětská hřiště a pískoviště, která byla v dobrém stavu, ostatní byla nahrazena přírodními prvky v podobě upraveného travnatého terénu, které mohou děti využívat podle své fantazie. Dále zde byly umístěny prostorné dřevěné terasy.

V nové parkové ploše v centrální části sídliště bylo vytvořeno velké hřiště s prvky vhodnými pro děti všech věkových skupin. Hřiště využívá nerovného terénu v této lokalitě. Z jedné strany je díky tomu zapuštěno tři metry pod horní úroveň terénu a na druhou stranu je otevřeno do prostoru parku. Většina plochy hřiště je tvořena červeným gumovým povrchem, který změkčuje případné pády. Tento povrch je i v šikmé části hřiště, která využívá profilu terénu pro horolozeckou stěnu. Další část gumového povrchu je zvlněna a v jeho prostoru je umístěna skluzavka. Středová část sídliště je pojata jako velké pískoviště. Dále se zde nachází houpačky, prolézačky a opičí dráha. V okolí hřiště je rozmístěno několik laviček pro dohlízející dospělé. Na sídlišti byly ponechána sportovní hřiště, jejichž okolí bylo upraveno způsobem, který je více zapojuje do kontextu sídliště. Například u tenisových kurtů byl odstraněn plot a svah nad nimi byl upraven jako tribuna. Jeho umístění však dovoluje využít jej i ze strany ulice pro sezení.

Centrální prostor sídliště byl upraven do parkové podoby. Ve stávající situaci se v tomto prostoru kromě nevyužité zelené plochy nachází budova technického vybavení teplárny, která je začleněna do návrhu a budova restaurace Formanka, která byla z návrhu odstraněna kvůli nevyužitelnosti veřejností a jejímu nevhodnému umístění. Část svažité plochy u budovy technického zařízení teplárny byla v návrhu zarovnána na úroveň ulice Sametová. Kromě lépe využitelného rovného prostoru se tím budova teplárny ze strany do parku schovala pod zeminou a byla k ní ponechána pouze příjezdová cesta z ulice Vlnařská. Stromy nacházející se v prostoru parku, až na část se zarovnaným terénem, byly z většiny ponechány, aby pomáhaly vytvářet přirozený předěl mezi jeho jednotlivými částmi. Západní část parku byla ponechána pro dětské hřiště, které je popsáno v předchozím odstavci. Zbytek plochy byl rozdělen na dvě další části, z nichž jedna svou polohou navazuje přes silnici na prostor před obchodním domem Korint. V této části bylo využito nerovnosti terénu a byly zde vytvořeny kaskádovité travnaté stupně zpevněné betonovými pásy. Plocha je využitelná zejména pro posezení v trávě nebo pro piknik. Směrem k východní části parku ubývá travnatých ploch a prostor je pojat jako odpočinková část s možností posezení mezi vzrostlými stávajícími stromy, které byly doplněny o novou výsadbu. V této části převažuje písková plocha, která je doplněna menšími travnatými ostrovy a lavičkami. Drobným detailem vylepšujícím prostor by pak mohla být malá venkovní knihovna umožňující lidem půjčovat si v prostoru parku knihy nebo si je mezi sebou vyměňovat.

Prostor mezi obchodním domem Korint a budovou Základní školy Broumovská tvoří jakýsi vstup na celé sídliště z jižní strany města. Jedná se o poměrně velký prostor, kterému bylo potřeba jasně definovat možnosti jeho využití, protože v současné době slouží jen jako průchod. Z ulice Broumovská bylo hned na kraji tohoto pomyslného náměstí ponecháno několik parkovacích míst, která jsou zde potřeba jen pro krátkodobé parkování pro odvoz dětí do školy. Velký prostor byl ponechán jako vstupní část školy, který dětem umožňuje shromažďování se na bezpečném prostranství. V prostoru byly umístěny lavičky a zatravněné valy využitelné pro hraní. V další části, před vstupem do prostoru obchodního domu Korint byly ponechány vzrostlé stromy a doplněny o betonové kvádry, které lze využívat k sezení. Celý prostor se nabízí pro menší akce a setkání lidí, například pro setkání vlastníků bytů Broumovská.

Součástí práce je i návrh obchodního domu Korint. V návrhu z budovy zůstal pouze betonový skelet. Fasáda byla nahrazena terčíkovou prosklenou fasádou, která opticky odlehčuje celou stavbu a interiér budovy zbavuje ponurosti. Podél celé budovy byly rozmístěny popínavé rostliny, které fasádu pokrývají a pohlcují. Prosklená fasáda je nad budovu vyvýšena o 1,5 metru

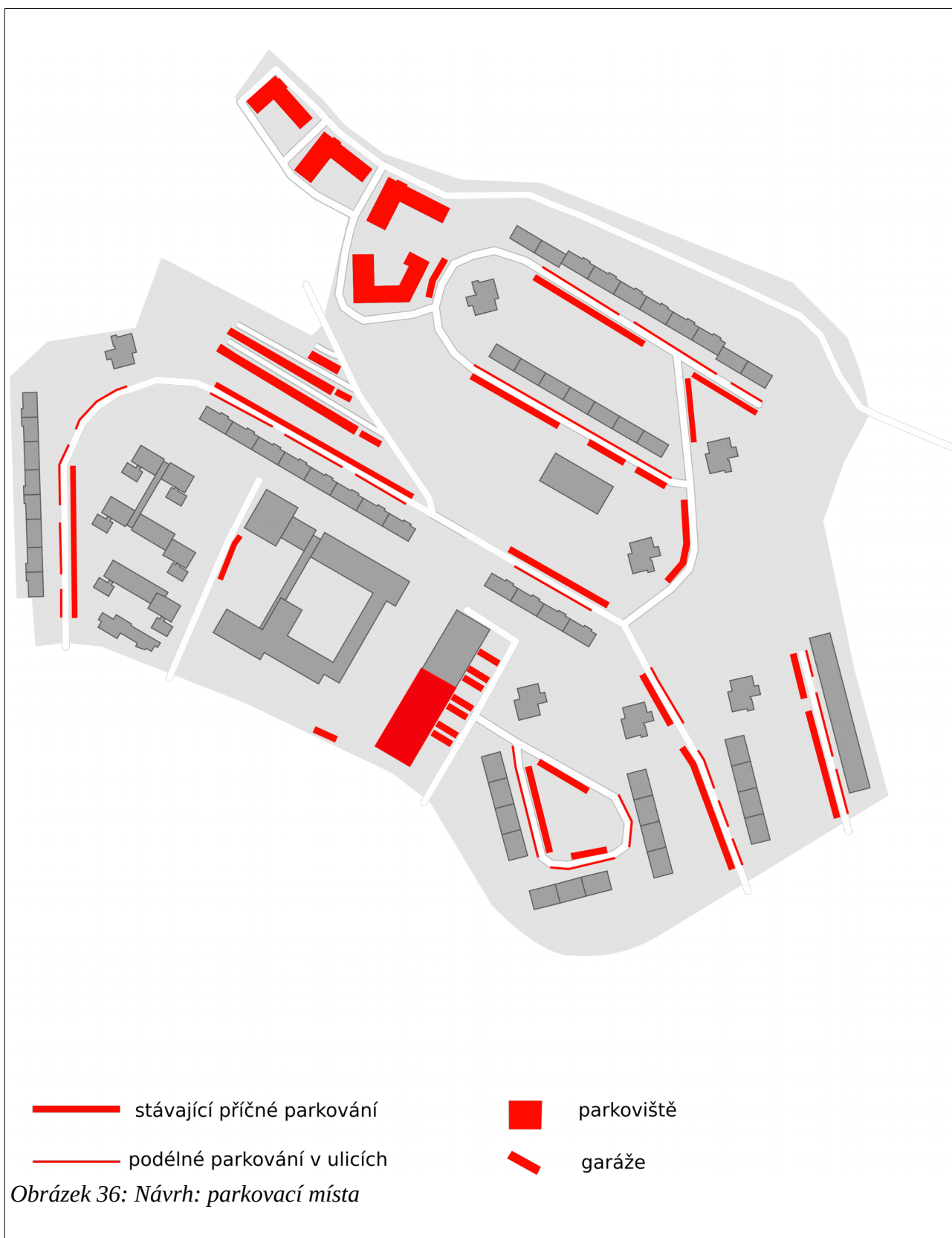
a tím vytváří zábradlí pro střešní prostory. Podloubí budovy, které propojuje ulici Soukenickou s prostorem mezi Korintem a základní školou, bylo v její severní části rozšířeno o prostor terasy. Černé zábradlí lemující terasu a sloupy budovu uzemňují a zasazují do prostředí. Z podloubí jsou zpřístupněny vstupy do obchodů v přízemí a schodiště do dalších dvou pater, ve kterých se nachází sídla menších firem a služby. Rekonstrukcí budovy se zvýší zájem o pronájem jejích prostorů a s vyšší estetickou kvalitou svých prostor naláká nové zákazníky. Z funkčního hlediska je budova schopná pojmout menší supermarket, poštu, květinářství, kadeřnictví, pekařství, lékárnu a zverimex, v horních patrech ordinace lékařů, čistírnu a další přidružené služby. V současnosti v budově sídlí krejčovství a fitness centrum, kteří zde fungují už řadu let. Lidem je v návrhu zpřístupněn vstup na střechu, jejíž prostor může využívat, kromě lidí k odpočinku, také fitness centrum.

S přihlédnutím ke skutečnosti, že navzdory rozlehlosti obchodního domu je v současnosti využívána pouze jeho nepatrná část, byla vyčleněna více jak polovina budovy pro parkovací dům, do kterého je umožněn vjezd skrze rampu z ulice Soukenická, jež dříve patřila k bývalému protiatomovému krytu. Tato rampa slouží také jako vjezd zásobování obchodů umístěných ve druhé polovině budovy.

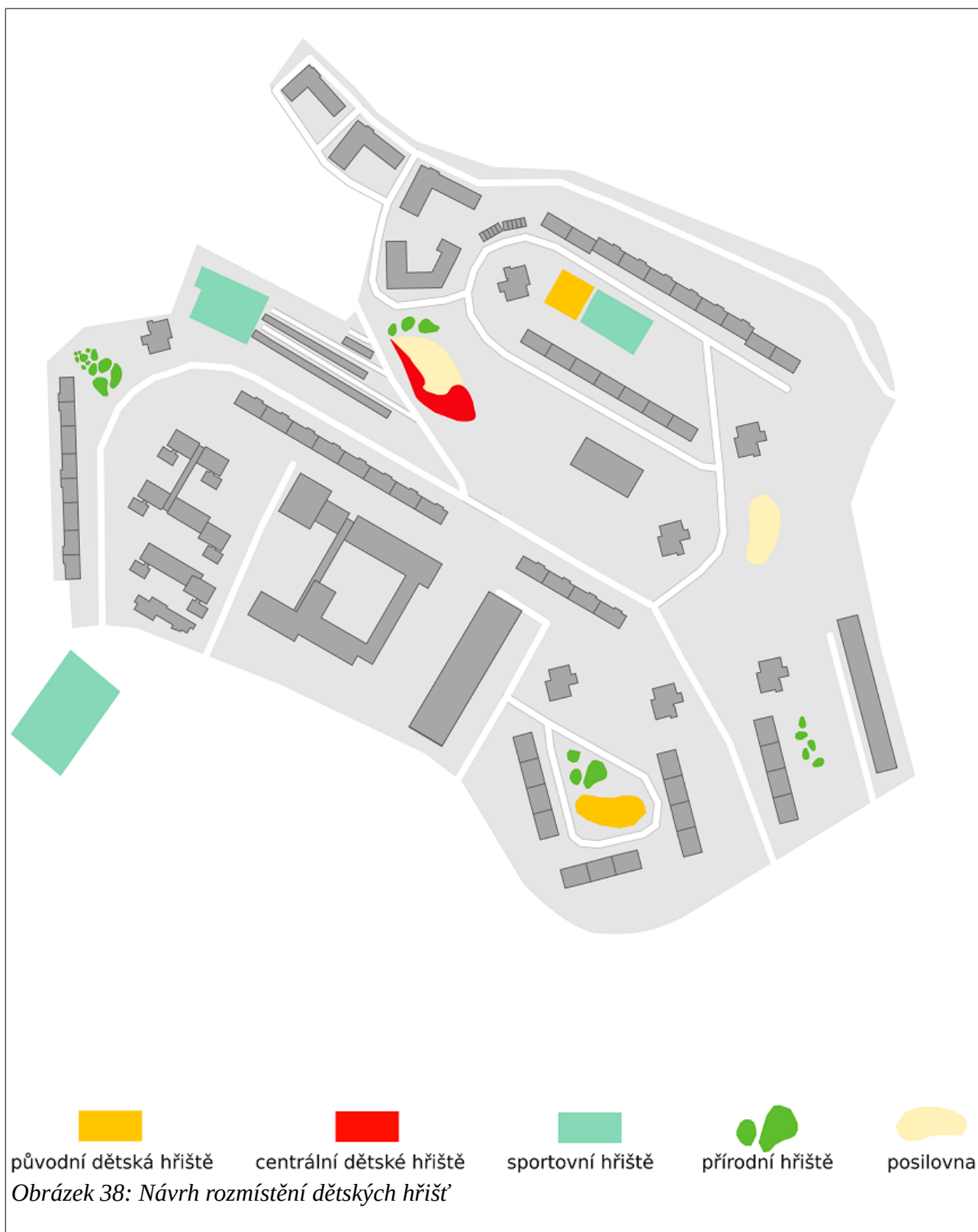
V návrhu je upravena plocha neudržovaného lesoparku, který není kromě malého prostoru louky a cesty pro pěší nijak využíván. Do lesoparku je v současnosti přístup pouze z ulice Vlnářská, od ulice Sametová je nepřístupný z důvodu prudkého srázu. Protože se nachází blízko centrální části sídliště, bylo v místě srázu vytvořeno schodiště s dřevěnými terasami a vyhlídkovou částí, čímž se lesopark propojuje s parkem ve středu sídliště. Otevírají se tak nové možnosti využití lesoparku, jehož spodní část může být nadále využívána jako louka pro aportování psů a svah nad ní kromě přístupové cesty jako rekreační plocha. Z prostoru lesoparku byly v návrhu odstraněny náletové dřeviny a byly ponechány vzrostlé stromy. V severní části lesoparku je jeho část využita pro fitness hřiště.

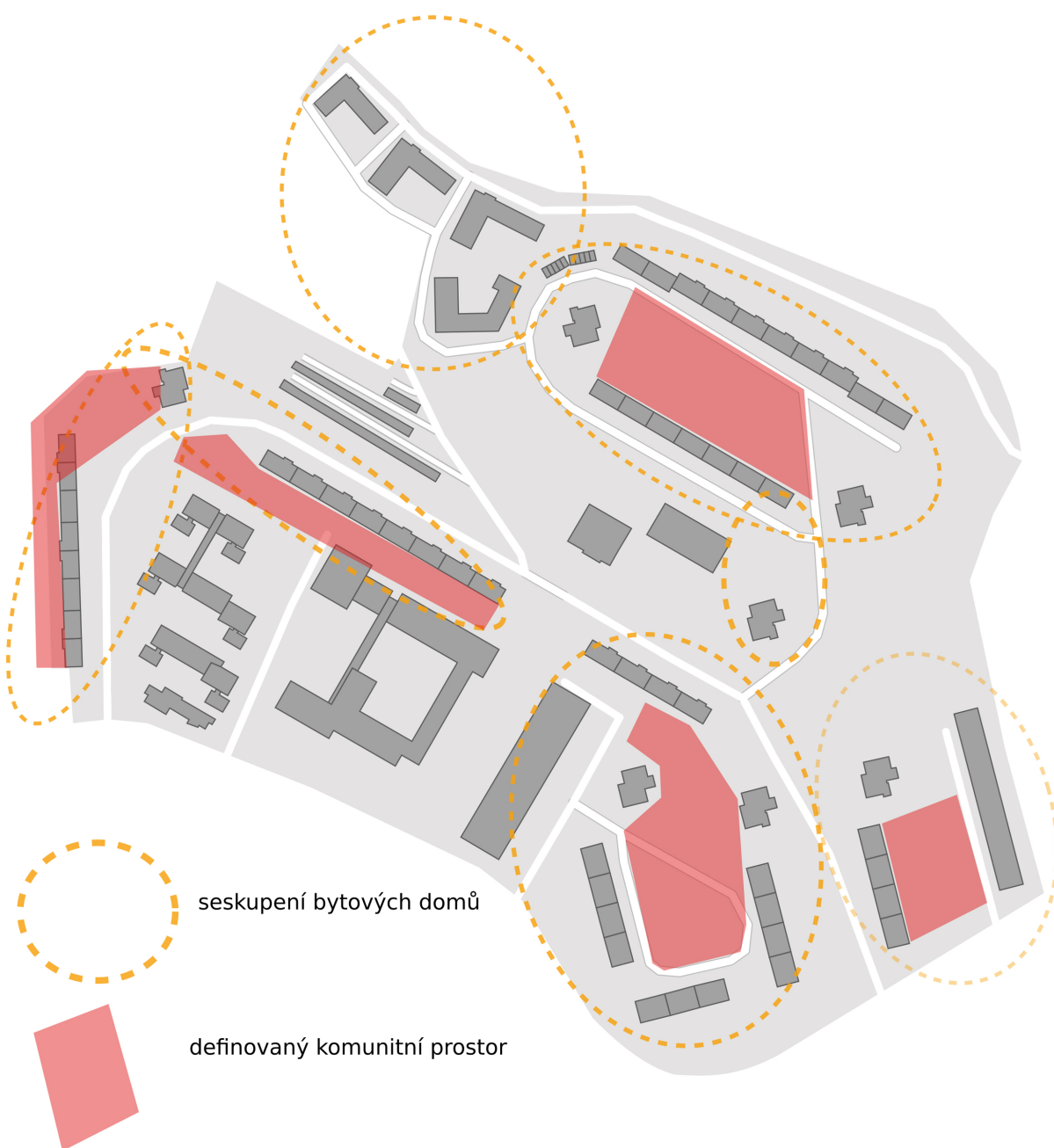
Ze severozápadní strany na lesopark navazuje neudržovaná plocha s terénem svažujícím se do jejího středu a tvořící malé údolí. Tímto místem protéká malý potok který v prohlubni plochy vytváří v obdobích deště mokřady. Byl zde proto vytvořen pochozí dřevěný chodník vyvýšený na kůlech, ze kterého je možné v případě suché zeminy sejít. Kvůli velkému převýšení byly tyto chodníky doplněny lávkami propojujícími obě strany údolí, které dávají místu využití a zvětšují prostor lesoparku. Lávka z prostoru sídliště přímo navazuje na lávku u vodní nádrže v prostoru U Lomu a pokračuje do lesoparku v areálu Textilany. Ač by tato plocha mohla zůstat nevyužitá,

tento prvek, který příliš nezasahuje do přírodního ekosystému místa, propojuje rekreační oblasti sídliště a areálu Textilany a pomáhá tak utvářet identitu celé oblasti.

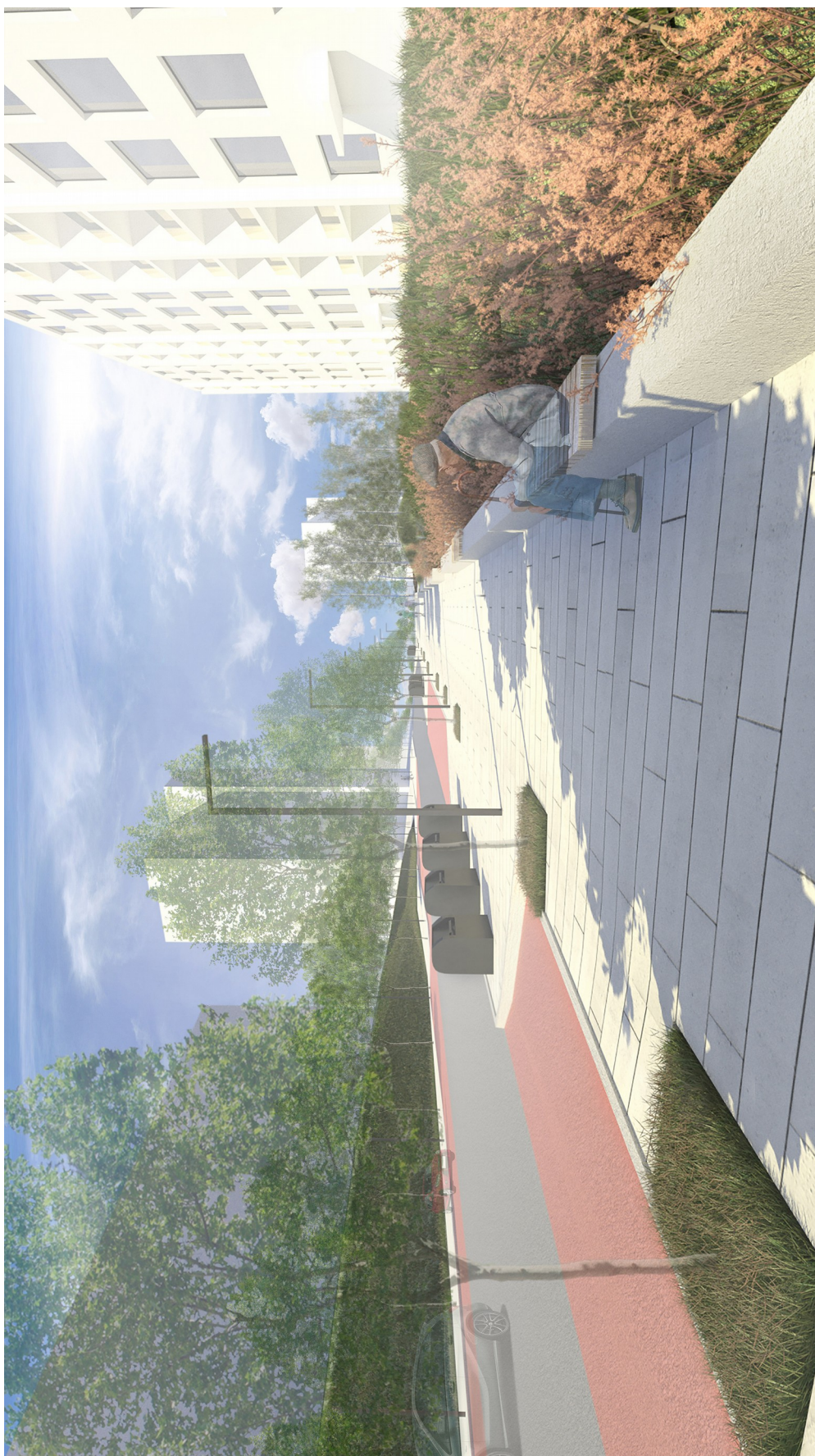

Obrázek 39: Návrh definování poloveřejných prostorů na sídlišti

Obrázek 40: Návrh: řešení vzhledu ulic - ulice Sametová
68

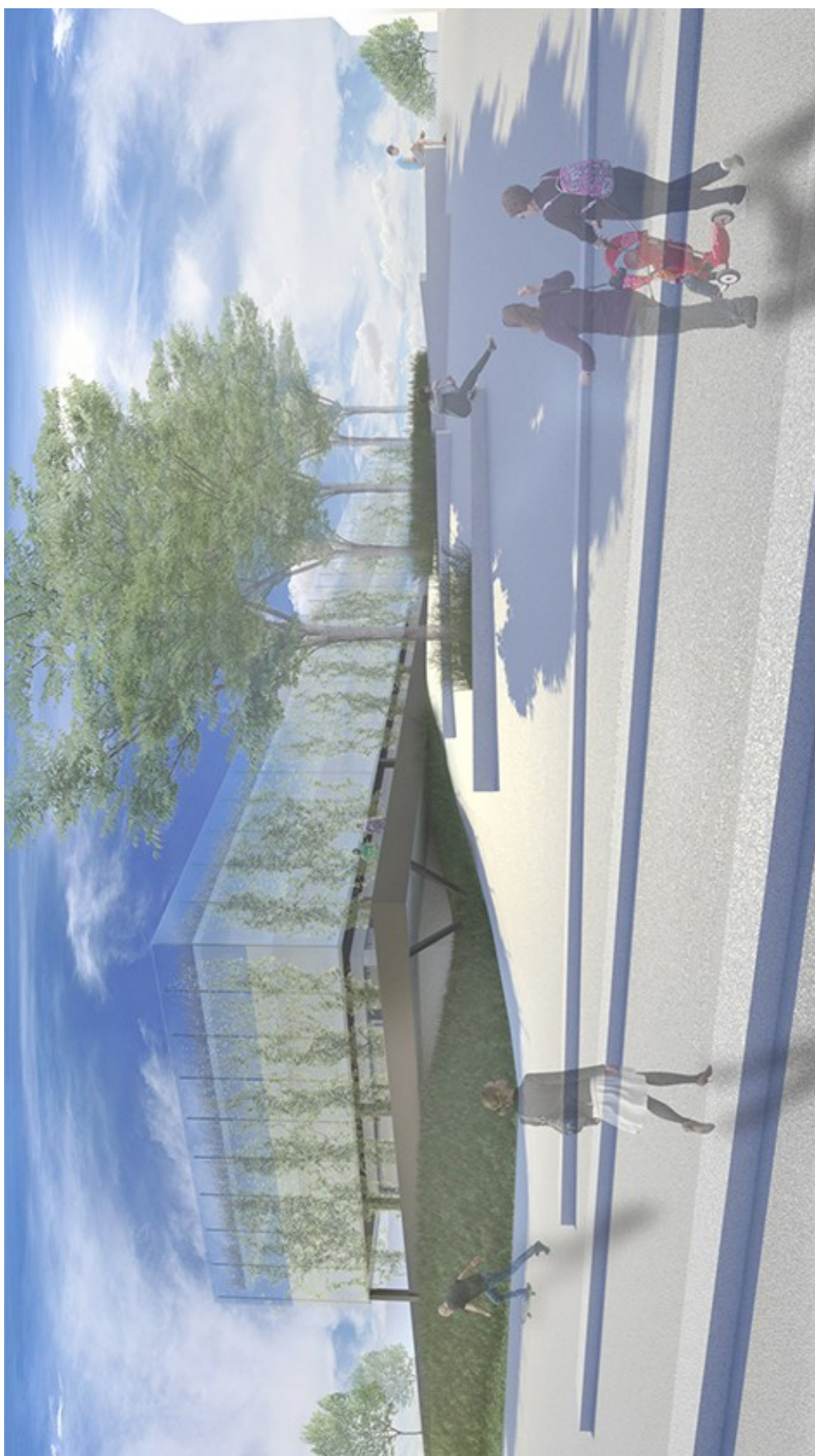
Obrázek 41: Návrh: centrální část sídliště - park

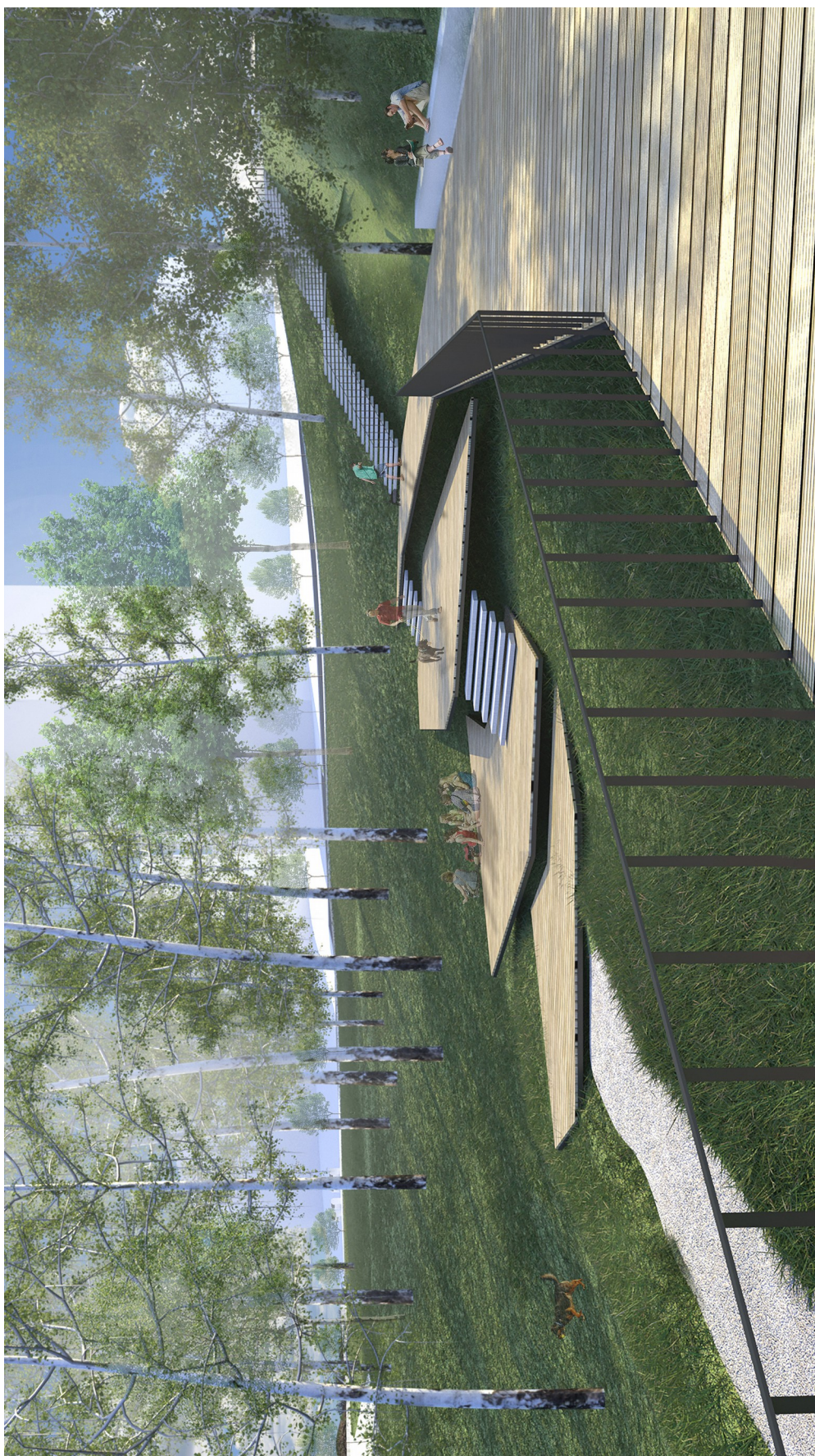
Obrázek 42: Návrh: kaskádovité členění prostoru v parku

Obrázek 43: Návrh: hřiště v parku

Obrázek 44: Návrh: rekonstrukce obchodního domu Korint a jeho okolí

Obrázek 45: Návrh: umožnění přístupu do strmých částí lesoparku
1/3

3.3.2 Textilana

Hlavním cílem návrhu areálu Textilana v této práci nebylo vytvořit konečnou podobu této oblasti, ale spíše nastínit její možnosti a vytvořit ideovou studii, ve které bude využit její potenciál. Pečlivá pozornost byla věnována především vytvoření pěších tras, které odstraní bariéru mezi sídlištěm Broumovská a centrem města.

Areál Textilany je v této práci navržen jako multifunkční městský prostor v kombinaci s lesoparkem. Pro vytyčení zástavby byl jako inspirace použit rozpracovaný územní plán města Liberce, který stanovuje, které lokality budou určeny k zastavění a které budou ponechány zeleni. Severozápadní strana areálu navazuje na stávající dopravní komunikaci a je navržena jako bloková zástavba městského charakteru s definovanou uliční sítí. Zástavba v areálu je rozdělena do dvou oblastí, z nichž každá má svou vlastní příjezdovou komunikaci. Pro automobily je zde parkovací dům a do blokové zástavby je možný vjezd pouze zásobování. Skrze areál prochází tramvajová trať, která byla v návrhu zapojena do nové zástavby. V místě pásu zeleně, který zástavbu rozděluje na dvě části, je umístěna zastávka tramvaje. Její umístění v této části je výhodné pro obě strany zástavby a navíc zvyšuje bezpečnost pohybu pěších v tomto prostoru, neboť tvoří výrazný bod.

Nová zástavba by měla umožňovat funkční rozmanitost prostředí, typickou pro centrum města. V zástavbě by se měl vyskytovat dostatek pracovních příležitostí. V přízemí budov se nacházejí obchody a služby nejrůznějšího charakteru. Horní patra jsou obytná nebo určená pro administrativu a výrobu. Kromě toho by zde mohly být prostory pro výzkum, vědu, stravování, dále hotely, penziony a zábavní aktivity. Využití by zde jistě našly i vzdělávací instituce, od mateřské školky po univerzitní pobočky a zájmové kroužky.

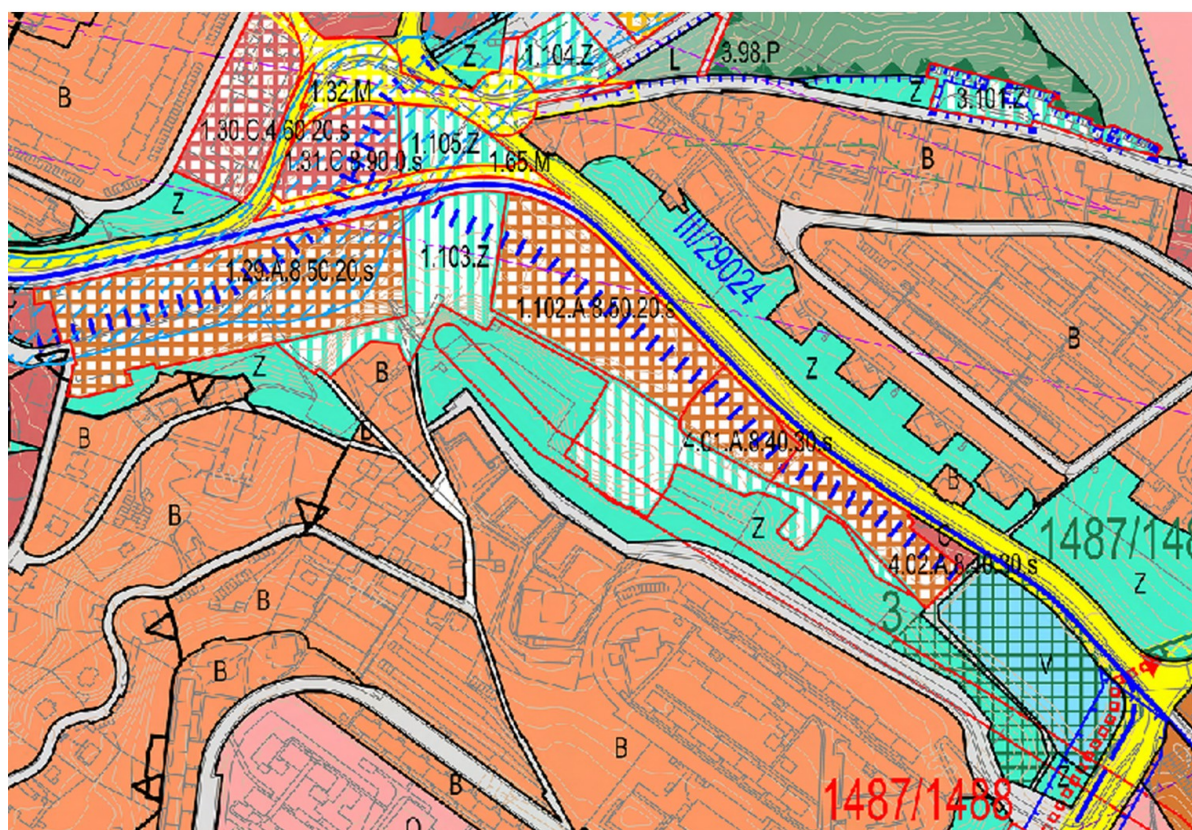
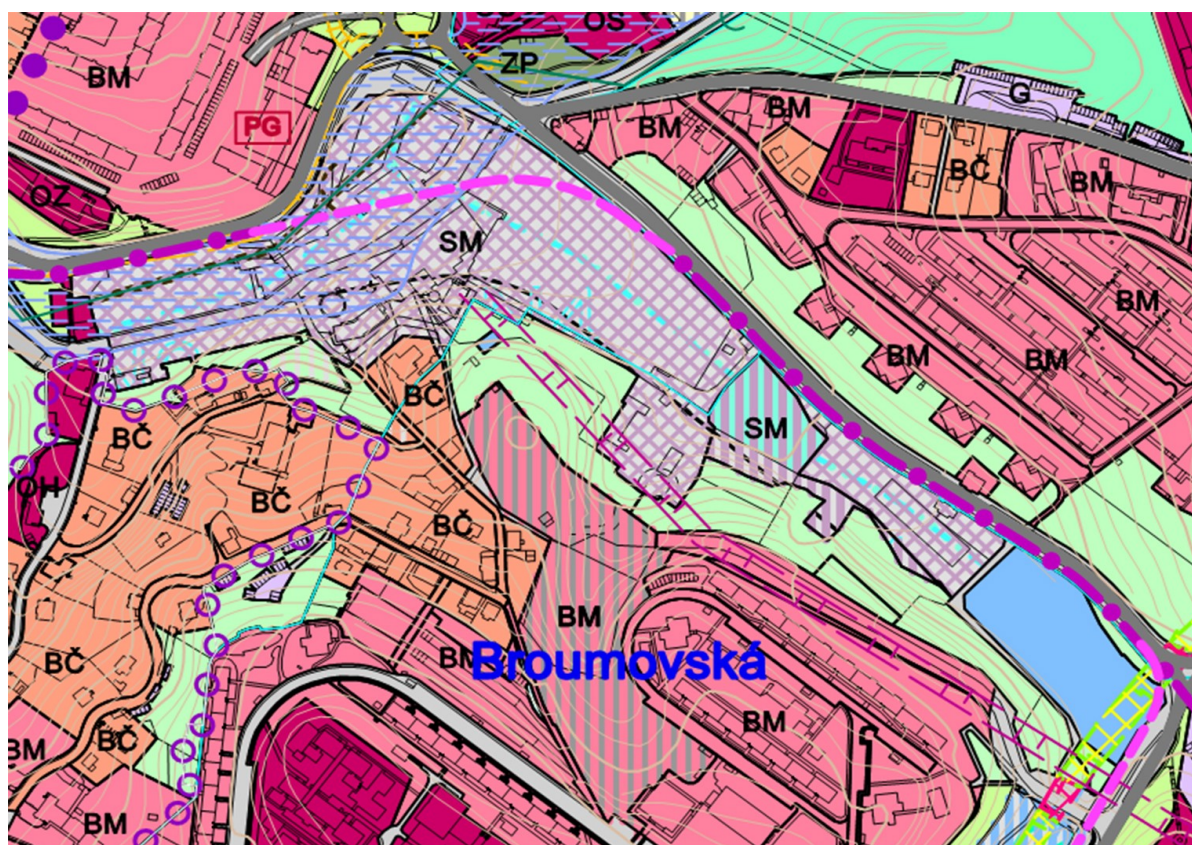
Výběžek areálu na severní straně je v prostoru natolik dominantní a navíc obklopen kopcovitým terénem okolních lokalit, že by mohl být využit pro výstavbu větší a vyšší budovy, než je okolní zástavba, sloužící pro shromažďování lidí, jako je například kongresové centrum, galerie, nebo sídlo významné instituce sloužící veřejnosti. Zároveň jeho středová poloha v zástavbě je ideálním místem pro menší náměstí u budovy takového typu.

Součástí zástavby zůstává budova Textilany, která je památkově chráněná. Pro její využití se nabízí muzeum textilu, které by upomínalo na minulou identitu tohoto místa i budovy. Blízký prostor Textilany je ponechán volný pro případné venkovní expozice muzea.

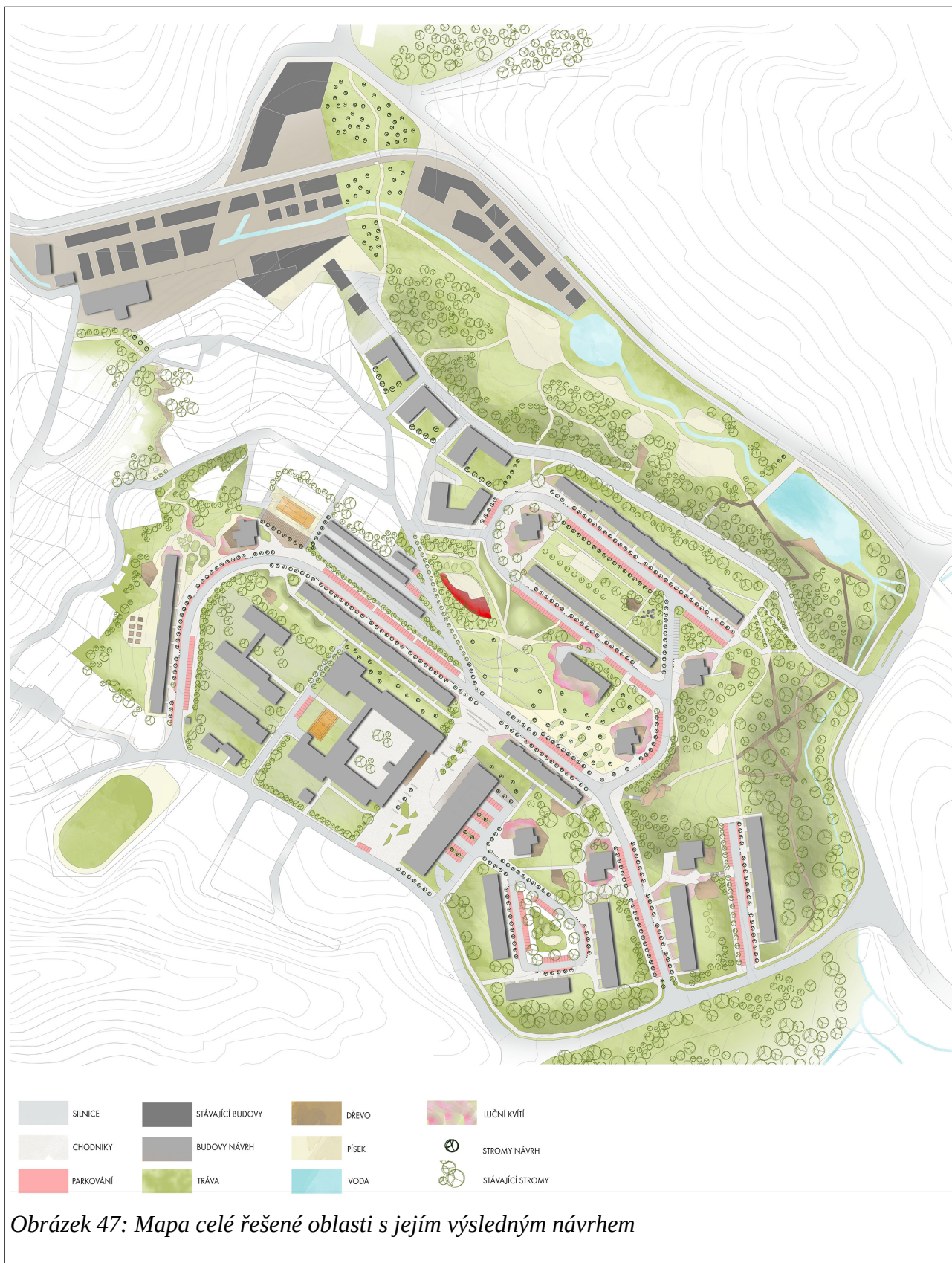
Lesopark se v areálu rozprostírá po celé délce mezi sídlištěm Broumovská a sídlištěm Králův Háj a pokračuje k nové zástavbě, kterou zeleným pruhem rozděluje na dvě části. V širším kontextu, zeleň tvoří pás přírodního charakteru vinoucí se od rekreační plochy Rušičky, okolo sídliště Broumovská, prochází areálem Textilany a navazuje na lesopark Králův Háj a libereckou přehradu. Lesopark se v tomto návrhu stává důležitou spojnici sídliště Broumovská s centrem města. Cesty procházející lesoparkem jsou vedeny tak, aby umožňovaly pohodlný a přímočarý průchod do centra. Protože část lesoparku je svažité, cesty byly vedeny v částech mírnějšího terénu a přesně kopírují vyšlapané cesty obyvatel sídliště Broumovská, kteří si tudy zkracují cestu. Parovody na hranici sídliště a areálu Textilany byly umístěny pod zem kvůli průchodnosti cest. Hlavní cesta, procházející skrze areál, se místy rozšiřuje do větší plochy nebo se rozdvouje a navazuje na další prostory v lesoparku. Ty jsou určeny k různému využití, například pro venkovní posilovnu pro dospělé, plochy pro děti, skate park, lesní divadlo a další. Část cest je zpevněna pro využití inline bruslení a cyklistiku.

V lesoparku byla pro návrh využita přítomnost potoka, který areálem prochází a na jehož toku byly v minulosti pro výrobu Textilany vytvořeny dvě záchytné nádrže. Od Harcovské přehrady se na něj napojuje Harcovský potok. Oba potoky byly původně vedeny krytým korytem v podzemí. Podél vodní nádrže v lokalitě U Lomu vede pro sídliště důležitá spojnice se zastávkou tramvaje. Kromě vybudování schodiště a rampy zde byla vytvořena odbočka podél vodní nádrže, která po lávce vede na jednu stranu do mokřadní části. Odtud pak na druhou stranu pokračuje lesoparkem po vyvýšených lávkách k sídlišti Broumovská. Potok byl z části ponechán i v místě zástavby, kde je zajímavým přírodním prvkem v městském prostoru.

Již zmíněný svah v jižní části areálu vybízí na dvou místech k umístění vyhlídky. První místo se nachází ve východnější části a otevírá výhled na plochu lesoparku. Pro druhou vyhlídku byly využity zpevněné terasy, které zde zůstaly po továrně Textilana a původně sloužily pro vyrovnání terénu pro výstavbu budov. Protože terasy přímo navazují na uliční síť sídliště Broumovská, v návrhu tudy vede cesta pro pěší a v prostoru nad terasami jsou umístěny dvě nové budovy. Jejich využití má rekreační potenciál díky spojení s vyhlídkou, mohla by zde být například restaurace. Toto místo je díky umístění budov klíčové pro propojení sídliště s novou zástavbou v areálu Textilany.

Obrázek 46: Od shora: současný a rozpracovaný územní plán Liberce Převzato z marushkapub.liberec.cz

Obrázek 47: Mapa celé řešené oblasti s jejím výsledným návrhem

4 Závěr

Veřejný prostor panelových sídlišť nevyhovuje současným požadavkům na kvalitní bydlení a zůstává tak na většině sídlišť opuštěný. Významnější architektonické zásahy do jejich struktury jsou finančně velmi náročné a ze sociálních důvodů nejsou některé z nich v dnešní době v České Republice ani možné. Z možností úpravy sídliště, které jsou v současné době proveditelné, zbývají menší zásahy do jeho veřejného prostoru, které často udělají obyvatelům daného sídliště větší radost, než zahuštění výstavby, která by jim vzala i to poslední co jim na sídlišti z přírody zbývá - výhled z okna na zelenou plochu.

Sídliště Broumovská má díky velkému množství přírody v okolí velký potenciál rozvoje rekreace, který bohužel v současné době nevyužívá. Navržený prostor sídliště v této práci je sice pojat velmi velkoryse, ale i menší investice například v podobě městského mobiliáře, lepší definování poloveřejných prostorů nebo drobných zásahů do úpravy lesoparku formou kvalitních cest, několika hracích prvků a péčí o dřeviny by dokázala uzpůsobit sídliště do podoby svým charakterem velmi blízké zahradním městům, která jsou i přes urbanisticky podobný typ zástavby do dnešních dnů velmi ceněna.

Ačkoliv nelze zaručit, že se lidé po takovéto změně veřejného prostoru sídliště stanou jeho aktivními uživateli, dá se předpokládat, že vlivem změn podmínek, které na lidi ve veřejném prostoru působí, lze dosáhnout jeho znovuoživení.

5 Seznam literatury

- [1] BERGMANOVÁ, Vlasta. *Textilana v obrazech a datech*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-399-6.
- [2] CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu*. 2., dopl. vyd. Ilustroval Miloš ŠEJN. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-042-7.
- [3] ČEJKA, Jaromír. *Jižní Město: fotografický projekt z pražského sídliště z počátku osmdesátých let 20. století*. Praha: Positif, 2014. ISBN 978-80-87407-11-0.
- [4] ČERNOUŠEK, Michal. *Psychologie životního prostředí*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-550-5.
- [5] Česká architektura 1945-1995 / do angl. přel. Valerie Mason . Praha : Obec architektů, 1995.
- [6] FOJTOVÁ, Romana, UMLAUF, Václav, ed. *Střed Liberce v proměnách staletí*. V Liberci: Technická univerzita v Liberci, 2011. ISBN 978-80-7372-804-5.
- [7] GEHL, Jan. *Města pro lidi*. Brno: Partnerství, c2012. ISBN 978-80-260-2080-6.
- [8] GEHL, Jan. *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství*. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0.
- [9] HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno: Era vydavatelství, 2005. ISBN 80-7366-028-8.
- [10] HORSKÁ, Pavla, Eduard MAUR a Jiří MUSIL. *Zrod velkoměsta: urbanizace českých zemí a Evropa*. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-409-3.
- [11] CHOCHOLOUŠKOVÁ, Hana a Markéta LHOTOVÁ. *Liberec*. Praha: Paseka, 2010. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7432-031-6.
- [12] JEHLÍK, Jan. *Obec a sídlo: o krajině, urbanismu a architektuře*. Praha: Ausdruck Books, 2013. Edice architektury, 1. ISBN 978-80-260-5399-6.
- [13] KARPAŠ, Roman. *Kniha o Liberci*. 2., dopl. a rozš. vyd. Liberec: Dialog, 2004. ISBN 80-86761-13-4.
- [14] KOHOUT, Michal, David TICHÝ, Filip TITTL, Jana KUBÁNKOVÁ a Šárka DOLEŽALOVÁ. *Sídliště, jak dál?*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury, Ústav nauky o budovách, 2016. ISBN 978-80-01-05905-0.

- [15] KRATOCHVÍL, Petr. *O smyslu a interpretaci architektury: sborník textů zahraničních autorů*. Praha: Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze, 2005. ISBN 80-86863-04-2.
- [16] KRATOCHVÍL, Petr. *Architektura a veřejný prostor: Architecture and public space*. V Praze: České vysoké učení technické, 2013. ISBN 978-80-01-05401-7.
- [17] KRATOCHVÍL, Petr. *Městský veřejný prostor*. Praha: Zlatý řez, 2015. ISBN 978-80-88033-00-4.
- [18] LYNCH, Kevin. *Obraz města: <>image of the city*. Praha: Polygon, 2004. ISBN 80-7273-094-0.
- [19] MALEČEK, Martin. *Sídlíště Lesná - unikátní příklad panelového obytného celku*. Praha: záznam konference, 2013
- [20] MUSIL, Jiří. *Lidé a sídliště*. Praha: Svoboda, 1985. Členská knižnice (Svoboda).
- [21] NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius loci: krajina, místo, architektura*. 2. vyd. Přeložil Petr KRATOCHVÍL, přeložil Pavel HALÍK. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-303-5.
- [22] SCHAMA, Simon. *Krajina a paměť*. Praha: Argo, 2007. Zip (Argo: Dokořán). ISBN 978-80-7203-803-9.
- [23] SCHMEIDLER, Karel a Rudolf KOHOUTEK. *Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě*. Brno: PC-DIR, 1997. ISBN 80-85895-11-0.
- [24] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2003. ISBN 80-214-2505-9.
- [25] TECHNIK, Svatopluk a Vladimír RUDA. *Liberec minulosti a budoucnosti*. Liberec: Severočeské krajské nakladatelství, 1961.
- [26] TECHNIK, Svatopluk a Vladimír RUDA. *Liberec minulosti a současnosti: (historie a perspektivy výstavby města)*. 2., přeprac. vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1980.
- [27] ZADRAŽILOVÁ, Lucie. *Když se utopie stane skutečností*. V Praze: Uměleckoprůmyslové museum v Praze ve spolupráci s Arbor vitae, 2013. Kontexty (Uměleckoprůmyslové museum). ISBN 978-80-7101-133-0.
- [28] ZEMAN, Jaroslav. *Liberec: urbanismus, architektura, industriál, pomníky, objekty, památky*. Liberec: Knihy 555, 2011. ISBN 978-80-86660-33-2.
- [29] ZOUNEK, F.: *Lesná, brněnské sídliště pro dvacet tisíc obyvatel*. In: Proudová výstavba Brno-Lesná: Sborník přednášek, článků a diskuzních příspěvků z aktivu o

proudové výstavbě komplexního sídliště, který se konal 15.- 16. června 1967. Praha, 1967

Internetové zdroje

- [30] Brno Lesná. *Panelaci* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: panelaci.cz/sidliste/jihomoravsky-kraj/brno-lesna
- [31] Plzeň Bory. *Panelaci* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: panelaci.cz/sidliste/plzensky-kraj/plzen-bory-jizni-predmesti
- [32] Slezské předměstí. *Wikipedia* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: [31] https://cs.wikipedia.org/wiki/Slezské_Předměstí
- [33] Tramvajová trať Liberec Rochlice. *Idnes.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: [32] http://liberec.idnes.cz/liberec-rochlice-tramvaj-trat-trasa-dbf-/liberec-zpravy.aspx?c=A170328_113512_liberec-zpravy_jape
- [34] Broumovská se dočká oprav. *Liberecky.denik.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: http://liberecky.denik.cz/zpravy_region/broumovska-se-docka-oprav-20140404.html
- [35] Panelová sídliště v současném Německu. *Panelovydum.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: [34] http://www.panelovydum.cz/5_100013-panelova-sidliste-v-soucasnem-nemecku
- [36] Územní plán města Liberec. *Marushkapub.liberec.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: [35] <http://marushkapub.liberec.cz/default.aspx?themeID=472>
- [37] Vytvoř zahradu v mraveništi. *Tamjdem.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: [36] <http://www.tamjdem.cz/vytvor-zahradu-v-mravenisti/>
- [38] Vienna bike city housing project. *Dac.dk* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: [37] <http://www.dac.dk/en/dac-cities/sustainable-cities/all-cases/transport/vienna-bike-city-housing-project-stimulates-soft-mobility/>
- [39] *Letňanské lentilky* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: www.letnanskelentilky.cz

[40] Tapiola. *Rky.fi* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: [39]
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1359

[41] liberec-reichenberg.net

Illustration Index

Obrázek 1: Sídliště Lesná, Brno Převzato z www.solesne.cz	17
Obrázek 2: Sídliště Bory, Plzeň Převzato z g.denik.cz	18
Obrázek 3: Sídliště Sever, hradec Králové. převzato z www.wikipedia.org	19
Obrázek 4: Zahradní město Tapiola, Finsko. převzato z www.rky.fi	20
Obrázek 5: Sídliště Gyldenrisparken, Dánsko. Převzato z www.archello.com	21
Obrázek 6: Projekt Bike-City, Vídeň. Převzato z www.dac.dk	22
Obrázek 7: Projekt Letňanské lentilky, Praha. převzato z www.letnaneskelentilky.cz	23
Obrázek 8: Komunitní zahrada Kokoza na Jižním městě v Praze, převzato z ekolist.cz	24
Obrázek 9: Komunitní zahrada na Vinohradech v Brně, převzato z www.ves.brnodes.cz	24
Obrázek 10: lesopark Vratislavice nad Nisou Převzato z www.vratislavice.cz	25
Obrázek 11: lesopark Vratislavice nad Nisou Převzato z www.vratislavice.cz	25
Obrázek 12: Umístění sídliště vůči centru města Liberec.....	29
Obrázek 13: Významné rekreační lokality v blízkosti sídliště.....	30
Obrázek 14: Sídliště Broumovská v roce 1979, Převzato z knihy Liberec minulosti a současnosti.....	31
Obrázek 15: Plán výstavby sídliště Broumovská. Převzato z knihy Liberec minulosti a současnosti.....	32
Obrázek 16: Analýza: Profil terénu a terénní zlomy.....	36
Obrázek 17: Analýza: obslužení sídliště městskou hromadnou dopravou.....	37
Obrázek 18: Analýza: pěší trasy.....	38
Obrázek 19: Analýza: plochy sídliště.....	39
Obrázek 20: Analýza: parkování na sídlišti Broumovská.....	40
Obrázek 21: Analýza: rozmístění kontejnerových stání.....	41
Obrázek 22: Analýza: funkční členění sídliště.....	42
Obrázek 23: Analýza: výška zástavby sídliště.....	43
Obrázek 24: Analýza: hřiště.....	44
Obrázek 25: Sídliště Broumovská - fotografie.....	45
Obrázek 26: Bourání továrny Textilany. Převzato z knihy Textilana v obrzech a datech.....	47
Obrázek 27: areál po továrně Textilana - fotografie.....	49
Obrázek 28: Proměna navrhovaného území v čase: 1938 Převzato z marushkapub.liberec.cz	50
Obrázek 29: Proměna navrhovaného území v čase: 1975-77 Převzato z marushkapub.liberec.cz	50
Obrázek 30: Proměna navrhovaného území v čase: 1989 Převzato z marushkapub.liberec.cz	51
Obrázek 31: Proměna navrhovaného území v čase: 2015 Převzato z marushkapub.liberec.cz	51
Obrázek 32: Dotazník vytvořený pro tuto práci otázky 1,2,4.....	54
Obrázek 33: Dotazník vytvořený pro tuto práci - otázky 5,8,9.....	55
Obrázek 34: Dotazník vytvořený pro tuto práci - otázky 11,12,14.....	56
Obrázek 35: Dotazník vytvořený pro tuto práci - otázky 15,16,17.....	57
Obrázek 36: Návrh: parkovací místa.....	65
Obrázek 37: Návrh: rozmístění kontejnerových stání.....	66
Obrázek 38: Návrh rozmístění dětských hřišť.....	67
Obrázek 39: Návrh definování poloveřejných prostorů na sídlišti.....	68
Obrázek 40: Návrh: řešení vzhledu ulic - ulice Sametová.....	69
Obrázek 41: Návrh: centrální část sídliště - park.....	70
Obrázek 42: Návrh: kaskádovité členění prostoru v parku.....	71
Obrázek 43: Návrh: hřiště v parku.....	72
Obrázek 44: Návrh: rekonstrukce obchodního domu Korint a jeho okolí.....	73
Obrázek 45: Návrh: umožnění přístupu do strmých částí lesoparku.....	74

Obrázek 46: Od shora: současný a rozpracovaný územní plán Liberce Převzato z marushkapub.liberec.cz.....	77
Obrázek 47: Mapa celé řešené oblasti s jejím výsledným návrhem.....	78

6 Přílohy

CD s kompletním obsahem práce

mapa A2 - výsledný návrh celé řešené oblasti